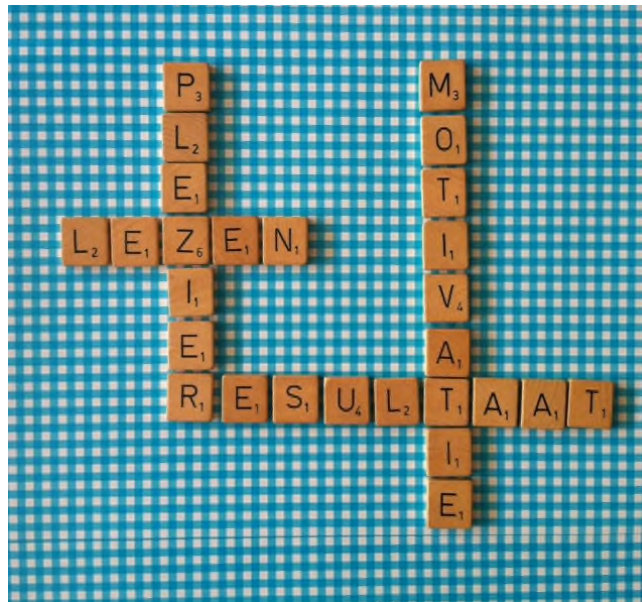

Maar juf, ik kán al lezen!

Een onderzoek naar een effectieve aanpak voor de bevordering van het technisch leesniveau en het leesplezier van sterke lezers in groep 3

Als je zelf nergens woont
moet je altijd
als je slapen wilt
aanbellen bij mensen die wel
ergens wonen.

Maar als nou niemand opendoet
of ze hebben geen logeerbed
en de bank is voor de hond?

Dan moet je buiten
in de regen
in de wind
in de put
zitten huilen op de stoep.

Komt er plots een schrijver langs,
verzint die een verhaal voor jou,
schrijft hij jou een boek kado,
een sprook om in te wonen.

Huis van woorden,
dak van taal, lees
maar lang en wees
gelukkig.

(Gladdines, 2014)

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling.....	8
1.1 Aanleiding van het onderzoek.....	8
1.2 De huidige situatie	8
1.3 De gewenste situatie	9
1.4 Doelstelling.....	9
1.5 Onderzoeksvraag en deelvragen	9
1.6 Relevantie van het onderzoek	10
1.7 Verwachting van het onderzoek	10
1.8 Doelgroep en profijtgroep	11
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing.....	12
2.1 De zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen	12
2.2 Visies op een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces	13
2.2.1 AVI.....	14
2.2.2 Hardop of stil lezen.....	15
2.2.3 Instructie.....	16
2.2.4 Woord- of tekstniveau	16
2.2.5 Leestijd	17
2.2.6 Methode	17
2.2.7 Leesomgeving	17
2.2.8 Leesplezier.....	18
2.3 Inzetbare elementen voor een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces voor leerlingen die de zoonpak volgen.....	19
2.4 Visies op bevordering van het leesplezier	20
2.5 Inzetbare elementen voor bevordering van het leesplezier voor leerlingen die de zoonpak volgen.....	22
2.6 Conclusie	23
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie.....	24
3.1 Onderzoeksvraag en deelvragen	24
3.2 Onderzoeksvorm en betrokkenen.....	25
3.3 Beschrijving van het onderzoek.....	26
3.3.1 Arrangement.....	27
3.3.2 Planning	27
3.4 Dataverzameling en onderzoeksinstrumenten.....	28

3.5	Triangulatie	29
3.6	Betrouwbaarheid, validiteit en transparantie	29
3.7	Ethiek.....	30
Hoofdstuk 4	Data analyse en resultaten.....	31
4.1	Wat zijn de leesinteresses van de leerlingen die de zoonpak volgen?	31
4.2	Wat zijn de effecten van het inzetten van de aanbevolen elementen voor een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen?	32
4.3	Wat zijn de effecten van het inzetten van de aanbevolen elementen voor bevordering van leesplezier voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen?	34
4.3.1	Motivatíe enquête	34
4.4	Evaluatiegesprekken.....	36
Hoofdstuk 5	Conclusies en aanbevelingen.....	37
5.1	Conclusie leesinteresses.....	37
5.2	Conclusie resultaten technisch leesproces	37
5.3	Conclusie motivatie-enquête.....	38
5.4	Antwoord op de onderzoeksvraag	39
5.5	Bídrage handelingsverlegenheid leerkracht	41
5.6	Betekenis resultaten voor de praktijk.....	41
5.7	Vervolgonderzoek.....	42
5.8	Aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek	43
Hoofdstuk 6	Evaluatie en reflectie onderzoek	44
6.1	Onderzoeksopzet.....	44
6.2	Uitvoering onderzoek	46
6.3	Opbrengst onderzoek.....	46
Literatuurlijst		48
Bíjlage 1	Leerlingen zoonpak Veilig Leren Lezen.....	52
Bíjlage 2	Nederlandse onderzoeken m.b.t. verbetering technische leesontwikkeling	55
Bíjlage 3	Planningsschema	61
Bíjlage 4	Interview leesíteresse	62
Bíjlage 5	Motivatíe-enquête	74
Bíjlage 6	Resultaten motivatie- enquête	76
Bíjlage 7	Logboek leesworkshops	86
Bíjlage 8	Evaluatiegesprekken	99

Samenvatting

De aanleiding voor dit onderzoek is dat de basisschool waar het onderzoek plaatsvindt de leerlingen in groep 3, die de zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen volgen, voldoende uitdaging wil bieden. Voor deze leerlingen geldt dat ze anders mogelijk gedemotiveerd raken en het plezier in het lezen verliezen.

Aan de hand van theorie en praktijk wordt onderzocht welke aanpak, naast de zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen, het meest geschikt is voor goede lezers in groep 3, zodat zij niet geremd worden in hun technische leesontwikkeling en het leesplezier wordt behouden.

Op basis van de verkregen adviezen wordt een leesarrangement opgesteld aan de hand waarvan wordt bekeken of deze aanpak tot betere resultaten op het gebied van technisch lezen en de verhoging van de leesmotivatie leidt.

Gedurende 6 weken wordt twee maal per week een leesworkshop verzorgd voor de onderzoeksgroep, waarbij wordt voorgelezen, de kinderen vervolgens 20 minuten stil lezen uit een boek dat aansluit bij de persoonlijke leesinteresse en daarna mogen praten over hun boek of een stukje mogen voorlezen. De onderzoeksgroep bestaat uit zes leerlingen.

Voordat met het onderzoek wordt gestart vindt aan de hand van een individuele enquête een beginmeting plaats van leesmotivatie en worden de AVI toets kaarten afgenomen. Op basis van de leesinteresses wordt gezorgd dat er in de schoolbibliotheek voldoende boeken aanwezig zijn die bij hun interesse aansluiten. Op basis van de AVI toets kaarten wordt het beginniveau vastgesteld. De kinderen lezen vanaf het hoogste instructieniveau. Aan het einde van het onderzoek vindt een eindmeting plaats van de leesmotivatie en het technisch leesniveau. Tevens worden evaluatiegesprekken gevoerd.

Uit het onderzoek is gebleken dat de leesworkshops bijdragen aan de verbetering van het technisch leesniveau. De resultaten op de leesmotivatie-enquête geven een ander beeld dan de observaties en de evaluatiegesprekken. Daarom is voor een antwoord op de mate van bevordering van het leesplezier en de leesmotivatie verder onderzoek nodig.

Inleiding

Sinds 2006 werk ik als leerkracht in het basisonderwijs. Het afgelopen jaar in een 2/3-combinatiegroep op een school in Naarden (verder te noemen: de School). In groep 2 zaten meerdere leerlingen die al aardig konden lezen. Deze leerlingen zitten dit schooljaar (2013-2014) in groep 3. In de praktijk blijkt dat er bij de School elk jaar weer een of meerdere leerlingen zitten die zich de basisbeginselen van het lezen al eigen gemaakt hebben als ze naar groep 3 gaan. In deze groep wordt juist veel tijd besteed aan het leren lezen.

Mijn ervaring is dat alle kinderen in groep 3 in hetzelfde tempo leren lezen, terwijl kinderen bij aanvang in groep 3 juist heel verschillende startniveaus hebben. De School werkt met de methode Veilig Leren Lezen. Deze methode kent een systematische opbouw en hanteert een strakke planning, van dag tot dag. Kinderen leren op deze wijze in kleine stapjes, met veel intensieve oefening, technisch lezen. Per week leren de kinderen 1 a 2 letters. Voor kinderen die al vlot kunnen lezen kent de methode wel een iets moeilijker aanpak: de zoonaanpak. Leerlingen komen hiervoor in aanmerking 'wanneer zowel de leesprestaties als de werkhouding en het zelfvertrouwen goed zijn' (Stegeman, 2011).

Het valt mij op dat sommige kinderen die de zoonaanpak volgen zich toch snel vervelen tijdens de uitleg, ook al hoeven ze maar aan een deel van de uitleg mee te doen. Ze vinden het vaak wel leuk om in een werkboekje te werken, maar zijn erg snel klaar en maken het meestal vrijwel foutloos. Dit is voor mij een indicatie dat het te gemakkelijk is. De kinderen geven dit vaak ook zelf aan. Zij hebben behoefte aan een hoger niveau. Ook de zoonaanpak biedt voor hen dus niet voldoende uitdaging. Als leerkracht van groep 3 heb ik al meerdere malen meegemaakt dat goede lezers door deze aanpak gedemotiveerd raken. Deze kinderen hebben naar mijn mening veel meer uitdaging nodig en moeten worden aangesproken op hun eigen niveau, zodat ze plezier houden in lezen en hun technisch leesniveau zich verder kan ontwikkelen.

Ook het Landelijk Informatiepunt Hoogbegaafdheid heeft diverse signalen binnengekregen van leerkrachten van groep 3 die problemen hebben met kinderen die zichzelf al hebben leren lezen. Deze kinderen letten tijdens de lessen niet op, vervelen zich en houden andere kinderen van het werk (SLO, 2004).

De Rijksoverheid geeft aan dat scholen moeten werken vanuit de overtuiging verschil te kunnen maken in de ontwikkeling van hun leerlingen. Een cultuur van hoge verwachtingen en hoge ambities staat aan de basis van verbetering van en succes in het onderwijs. De belangrijkste ambitie van het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap is dat de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs en daarmee de prestaties van leerlingen in de komende jaren over de hele linie omhoog gaan. Daarbij wordt bijzondere nadruk gelegd op de prestaties van excellente leerlingen (Rijksoverheid, 2011), omdat de grootste ruimte voor verbetering in het basisonderwijs ook bij de bovenmodale leerlingen ligt. Veel vlotte lezers horen tot deze groep leerlingen (Van der Steeg, Vermeer & Lanser, 2011).

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Op dit moment (maart 2014) volgen zes leerlingen de zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen. Deze leerlingen zijn geselecteerd op basis van de methode gebonden toetsen van Veilig Leren Lezen of op basis van de observatiegegevens van de leerkracht (zie bijlage 1). De School wil zoveel mogelijk aansluiten op de ontwikkeling van ieder kind (School, 2013). Het is dus van belang om deze groep lezers voldoende uitdaging te bieden. Voor deze leerlingen geldt dat ze anders mogelijk gedemotiveerd raken en het plezier in het lezen verliezen.

1.2 De huidige situatie

De kinderen bij wie de leesontwikkeling op de gebruikelijke wijze verloopt, volgen de maanaanpak. Hierbij wordt nog onderscheid gemaakt tussen de risicolezers (steraanpak) en de leerlingen bij wie de leesontwikkeling een versnelling laat zien (raketaanpak). De kinderen die de raketaanpak volgen pakken de stof wel sneller op, maar zitten nog dicht bij het niveau van de basisgroep (Stegeman, 2012). De kinderen die vlot lezen volgen de zoonpak. Zij krijgen de stof op een iets hoger niveau aangeboden.

De les begint met een basisinstructie waaraan alle kinderen meedoen. De kinderen die de zoonpak volgen mogen daarna aan de slag met de opdrachten in het zonwerkboek. Als zij hiermee klaar zijn mogen ze werken met de aanvullende materialen die bij de methode horen, zoals het klikklakboekje, waarmee ze zelf woordjes kunnen maken met de tot dan toe klassikaal aangeboden letters, of veilig & vlot, om te oefenen woordjes correct en vlot uit te spreken.

Daarnaast lezen alle kinderen van groep 3 4x per week 20 minuten in een niveaugroep. De kinderen worden dan ingedeeld in homogene niveaugroepjes op grond van de resultaten van Veilig Leren Lezen. Ze worden begeleid door een ouder. De kinderen lezen om de beurt hardop een aantal bladzijden uit een door de leerkracht gekozen boek. Als een kind niet zelf aan de beurt is, leest het mee met het kind dat op dat moment hardop leest (Wikipedia, 2012).

1.3 De gewenste situatie

De ideale situatie zou zijn dat de technische leesontwikkeling van de kinderen die de zoonpak volgen wordt bevorderd en het leesplezier wordt behouden.

1.4 Doelstelling

Het doel in het onderzoek is om uit te zoeken of de prestaties van de leerlingen die in groep 3 die de zoonpak volgen verbeteren door op technisch leesgebied hoge eisen aan ze te stellen en de focus op leesplezier te leggen.

De kennis die ik hierbij verwerf gebruik ik om de leerkrachten van groep 3 te informeren. Het uiteindelijke doel van het onderzoek is dat de leerkrachten in groep 3 de verandering van aanpak zullen ervaren als van doorslaggevende betekenis en dit structureel gaan toepassen (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011), zodat aan deze groep leerlingen op technisch leesgebied hoge eisen worden gesteld en ze gemotiveerd en met plezier zullen lezen.

1.5 Onderzoeksvraag en deelvragen

Mijn onderzoeksvraag is:

Welke aanpak is, naast de zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen, het meest geschikt voor goede lezers in groep 3, zodat zijn niet geremd worden in hun technische leesontwikkeling en het leesplezier wordt behouden.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik de volgende deelvragen opgesteld:

1. Welke visies op een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces zijn er?
2. Welke elementen zijn inzetbaar voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen?
3. Wat zijn de effecten van het inzetten van deze elementen voor het technisch leesproces?
4. Welke visies op bevordering van het leesplezier zijn?
5. Welke elementen zijn inzetbaar voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen?
6. Wat zijn de effecten van het inzetten van deze elementen voor het leesplezier?

1.6 Relevantie van het onderzoek

Er is nationaal en internationaal veel literatuur geschreven over en er zijn diverse onderzoeken gedaan op het gebied van technisch lezen en leesplezier. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar leeszwakke kinderen. In mijn onderzoek richt ik de aandacht op de leessterke kinderen.

1.7 Verwachting van het onderzoek

In dit onderzoek verwacht ik een effectieve manier te vinden om het technisch leesniveau en het leesplezier van leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen te bevorderen. Ook hoop ik dat de leerkrachten in groep 3 deze aanpak structureel zullen gaan toepassen. Daarnaast doe ik zelf veel kennis en ervaring op om deze groep leerlingen op het vlak van technisch lezen in groep 3 te begeleiden.

1.8 Doelgroep en profijtgroep

De doelgroep van mijn onderzoek zijn de leerkrachten van groep 3 van de School. Zij worden geïnformeerd hoe ze het niveau en het leesplezier van goede lezers kunnen bevorderen.

De profijtgroep zijn de leerlingen uit groep 3 die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen. Door een andere aanpak wordt de technische leesontwikkeling bevorderd en het leesplezier verhoogd.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

De leerkrachten in groep 3 willen de leerlingen die de zoonpak volgen beter begeleiden, zodat de technische leesontwikkeling wordt bevorderd en het leesplezier wordt behouden. Daarvoor is het nodig te weten welke aanpak daarvoor geschikt is en haalbaar is in de praktijk van de School. Allereerst zal ik daarom door middel van informatie uit literatuur en praktijk vaststellen wat de zoonpak biedt. Vervolgens zal ik een literatuurstudie doen naar de bevordering van de technische leesontwikkeling en het leesplezier van leerlingen. Met de verworven kennis zal ik een arrangement opstellen dat aansluit bij de onderwijsbehoeften van de onderzoeksgroep en de onderwijspraktijk van de School. Ten slotte zal ik in de praktijk onderzoeken of deze aanpak de technische leesontwikkeling bevordert en het leesplezier wordt behouden.

2.1 De zoonpak van de methode Veilig Leren Lezen

De meeste leerlingen in groep 3 bevinden zich in maart nog in de fase van beginnende geletterdheid. Ze hebben wel letterkennis, maar de focus ligt nog vooral op leesteknik. De leerlingen die de zoonpak volgen bevinden zich in de fase van gevorderde geletterdheid. Zij kunnen woorden snel herkennen en begrijpen de betekenis van verschillende soorten teksten (Aarnoutse, 2004).

De zoonpak is een eigen leerlijn binnen de methode Veilig Leren Lezen en is bedoeld voor leerlingen die vlot kunnen lezen en goede vorderingen maken. “Deze leerlingen zijn in staat om op eigen kracht, zelfontdekkend te leren. Verder kenmerken deze leerlingen zich door interesse in lezen, een positieve werkhouding en een goed concentratievermogen” (Lucas, 2011).

Het uitgangspunt van de zoonpak is dat de leerlingen sociaal-emotioneel met de groep verbonden blijven. Zij lezen en schrijven op een hoger niveau, maar ze krijgen hetzelfde thema als de leerlingen die de maanpak volgen en werken niet geïsoleerd. Volgens de methode bestaat de kans dat leerlingen hiaten oplopen in hun lees- en spellingsvaardigheid als ze te vroeg zelfstandig gaan lezen (Stegeman, 2012).

Leerlingen worden geselecteerd op basis van:

1. De methode gebonden toetsen Veilig&Vlot, welke na elke kern worden afgenomen. Een kern beslaat een periode van 2 of 3 weken, waarin een thema wordt behandeld.
2. Eigen observaties van de leerkracht. Van belang zijn onder andere: leesvaardigheid, leeshouding, zelfvertrouwen en sociaal-emotionele vaardigheden (Lucas en Zuurwelle, 2011).

Als de kinderen eenmaal de zoonpak volgen wordt er in principe van uitgegaan dat een leerling deze aanpak blijft volgen (Lucas en Zuurwelle, 2011).

2.2 Visies op een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces

De afgelopen jaren zijn er in Nederland, met succes, een aantal onderzoeken gedaan naar de verbetering van de leesontwikkeling van leerlingen. Deze onderzoeken hebben allen gebruik gemaakt van 'evidence based' maatregelen. De eerste twee onderzoeken hebben vooral betrekking op zwakke lezers. Het gaat om de volgende projecten:

- Het Enschedese leesverbeterplan van Vernooij
- Het Project Radslag van Struiksma
- Het LIST-project van Thoni Houtveen

Wat deze projecten met elkaar gemeen hebben is dat het niet om een enkele maatregel gaat die toegepast wordt, maar een heel scala aan maatregelen, die gezamenlijk voor resultaat moeten zorgen. Welke maatregelen worden toegepast en de visie op wat werkt verschilt. De belangrijkste maatregelen zal ik in deze paragraaf kaart brengen. Ook zal ik hierbij de overige literatuur met betrekking tot de maatregelen raadplegen en kijken welke voor sterke lezers toepasbaar zijn. Daarbij zal ik tevens aangeven wat de zoonpak biedt. Op basis daarvan kan een arrangement worden opgesteld dat ik zal gebruiken van mijn praktijkonderzoek.

In bijlage 2 heb ik in een schematisch overzicht de verschillende maatregelen weergegeven.

2.2.1 AVI

De leerlingen die de zoonpak volgen kunnen aan het eind van groep 3 AVI E4 bereiken (Stegeman, 2011 a). Dit betekent dat het leesniveau dat door deze leerlingen behaald kan worden een jaar hoger ligt dan dat van de leerlingen in de basisgroep. Mijn ervaring is dat deze leerlingen vaak op een nog hoger technisch leesniveau lezen. Veilig Leren Lezen geeft wel aan dat er, naast de zoonpak, ook zinvolle en afwisselende activiteiten moeten zijn, waaronder het kiezen van boeken die aanspreken en pas in tweede instantie op het AVI-niveau te letten (Stegeman, 2011a). Het lezen van deze boeken maakt echter geen deel uit van de methode. Houtveen geeft aan dat het technisch leesniveau vanaf AVI 5 vooral wordt verbeterd door veel te lezen en daardoor ook te automatiseren (Houtveen, 2009). Volgens Struiksma heeft het geen zin om leerlingen teksten aan te bieden die voor hen op frustratieniveau liggen. Dit is het niveau waarop de tekst te moeilijk is: er worden te veel fouten gelezen, het leestempo is te laag of beiden. Een kind moet volgens hem dus lezen op instructieniveau (Struiksma, Van der Leij & Vieijra, 2009). Een kanttekening die geplaatst moet worden is dat kinderen bij Struiksma de teksten hardop lezen en dus niet stil lezen. De gedachte van Struiksma sluit wel aan bij de opzet van AVI, waarbij een tekst op drie verschillende niveaus gelezen kan worden: beheersingsniveau, instructieniveau en frustratieniveau. (Boendermaker, Blok & Oostdam, 2013). Dit gedachtengoed is volgens Boendermaker, Blok en Oostdam echter achterhaald. Van lezen op frustratieniveau blijkt noch in technische zin noch in beleving sprake te zijn. De kinderen gaan hooguit langzamer lezen of worden minder nauwkeurig (Boendermaker, Blok & Oostdam, 2013). Houtveen stemt het handelen af op de toetsgegevens. De kinderen moeten op of boven het hoogste instructieniveau lezen (Houtveen, 2009). Een uitdagend niveau is volgens haar essentieel om tot resultaten te komen. Ook Vernooij geeft aan dat er hoge doelen gesteld moeten worden (Vernooij, 2006).

"De aard van het kind is niet het klein zijn, maar het groot worden."

(Maliepaard, 2011)

Op basis van de nieuwe inzichten ga ik in mijn praktijkonderzoek uit van het hoogste instructieniveau om de leerlingen uit te dagen. De leerlingen mogen boeken kiezen op of boven dit niveau.

2.2.2 Hardop of stil lezen

Bij Veilig Leren Lezen gaat veel aandacht uit naar het hardop lezen van teksten en woordrijtjes.

Er zijn twee visies die claimen een bijdrage te leveren aan een goede ontwikkeling van het technisch leesproces. De eerste is het herhaaldelijk hardop lezen van teksten. Uit onderzoek blijkt dat dit positief effect heeft op de leesontwikkeling, vooral bij zwakke lezers. De tweede is het stimuleren van zelfstandig stil lezen, waardoor lezen vanzelf geautomatiseerd wordt (Aarnoutse, 2004). Stillezen is een periode van ongestuurd lezen (Vernooy, 2006). Struiksmā is voorstander van de eerste visie: “drill and practice” (Struiksmā, Van der Leij & Vieijra, 2009). Volgens Vernooy (2006) en Houtveen (2009) is stillezen efficiënter dan hardop lezen, doordat er meer woorden worden gelezen in een bepaalde tijd. De leesvaardigheid wordt beter door meer tekst te lezen. Kinderen die zelf kunnen lezen zijn gebaat bij deze aanpak. Hardop lezen is volgens Houtveen een noodzakelijke fase in de ontwikkeling naar vloeiend lezen. Het doel is echter leerlingen te helpen een goede leesgewoonte en een goede leesvaardigheid te ontwikkelen door middel van stillezen (Vernooy, 2006). Alle leerlingen die zonder veel moeite kunnen en willen stillezen en de leerlingen die AVI 5 (oud) beheersingsniveau halen moeten stillezen. Door middel van fluisterlezen kun je leerlingen leren om stil te lezen (Houtveen, 2009).

Zoals eerder vermeld lezen alle kinderen uit groep 3 op de School in niveaugroepen. Niveaulezen heeft echter geen positieve effecten op de leesontwikkeling (Houtveen, 2009). Bovendien tasten ze volgens Vernooy (2006) de zelfwaarde en het zelfvertrouwen aan van de kinderen die in de lage groepen functioneren. Ik kan mij voorstellen dat dit ook geldt voor kinderen die al veel verder zijn met lezen.

Omdat mijn onderzoek sterke lezers betreft kies ik voor stillezen, zodat de leerlingen veel leeskilometers kunnen maken. Het kan heel goed dat de leerlingen het niveau AVI 5 bij aanvang van het onderzoek niet halen. Omdat leerlingen met een lager AVI niveau mogen stillezen als zij dit zonder teveel moeite kunnen, zal ik dit proces wel goed monitoren en, indien nodig, helpen bij fluisterlezen. De kinderen blijven bovendien de zoonaanpak van de methode Veilig Leren Lezen volgen. Hierbij wordt wel regelmatig hardop gelezen.

2.2.3 Instructie

Volgens Vernooy (2006) en Struiksmā (2009) moet de leerkracht veel directe instructie geven, vooral bij zwakke lezers. Hier ligt dan ook de nadruk op. Houtveen is ook een voorstander van directe instructie, maar het doel is dat de leerkracht meer als begeleider optreedt en lezen meer leerling gestuurd wordt. Voor deze laatste aanpak kies ik ook in mijn onderzoek, omdat het de leerlingen zelf zijn die een goede leesgewoonte moeten ontwikkelen. Een leesgewoonte heeft betrekking op de leeskilometers dat een kind maakt: Lezen de kinderen regelmatig een boek uit zichzelf? Is het een vaste gewoonte om te lezen? (Wikipedia, 2014).

2.2.4 Woord- of tekstniveau

Veilig Leren Lezen besteed veel aandacht aan het lezen van woordrijtjes. Daarnaast worden ook korte tekstjes gelezen. Houtveen geeft aan dat het nog steeds een twistpunt is of het lezen van woorden binnen een context meer bijdraagt tot de leesontwikkeling dan het lezen van losse woorden in een rijtje of dat de context juist afleidt van losse woorden (Houtveen, 2009). Onderzoekers gingen er altijd van uit dat vloeiend lezen het directe resultaat was van de vaardigheid om woorden te herkennen. Daarom werd de aandacht uitsluitend gericht op woordherkenning. Recent is gebleken dat het vooral ook gaat om het vermogen om woorden te ordenen in betekenisvolle grammaticale eenheden (Houtveen, 2009). Struiksmā vindt dat directe woordherkenning apart geoefend moet worden, naast het lezen van tekst (Struiksmā, Van der Leij & Vieijra, 2009). In mijn onderzoek wordt gelezen binnen een context.

2.2.5 Leestijd

Veilig Leren Lezen heeft per kern een verplicht leesboekje dat gezamenlijk hardop wordt gelezen in de klas. Aangeraden wordt om de kinderen per week minstens een half uur zelfstandig te laten lezen (Lucas, 2008). Er moet veel tijd worden besteed aan het lezen. Oefening speelt een belangrijke rol bij het tot stand komen van een automatisme (Houtveen, 2009). Struiksmā is van mening dat er veel geoefend moet worden met hardop lezen van teksten (Struiksmā, Van der Leij & Vieijra, 2009). Vernooij en Houtveen vinden het juist belangrijk dat er veel stil gelezen wordt. Vernooij (2006) adviseert om dat elke dag op een vast tijdstip te lezen. Bij Houtveen ligt de nadruk niet op leestijd, maar op het aantal woorden dat gelezen wordt. Zij adviseert 25 leeftijdsadequate boeken per leerling per jaar (Houtveen, 2009). In mijn onderzoek kies ik er voor om de kinderen zoveel mogelijk te laten stillezen.

2.2.6 Methode

BIJ Het LIST project wordt niet gewerkt met een methode. Het doel is dat kinderen zelfstandig, gemotiveerd en strategisch lezen, zodat geletterdheid gebruikt wordt om te leren en om te lezen voor het plezier (Houtveen, 2009). Vernooij is wel voorstander van een goede en verantwoorde methode. De methode Veilig Leren Lezen is een kwalitatief verantwoorde methode voor groep 3. Deze methode biedt veel intensieve instructie met behulp van diverse activiteiten, maar draagt niet bij aan de ontwikkeling van zelfstandige, gemotiveerde en strategische lezers. Ook kerndoel 9 geeft aan dat het erom gaat dat kinderen plezier laten krijgen in het lezen van voor hen bekende verhalen, gedichten en informatieve teksten (Filipiak, 2013). Ik zal daarom dit doel voor ogen houden bij de opzet van mijn praktijkonderzoek. De methode Veilig Leren Lezen laat ik echter niet los, omdat de resultaten van het onderzoek eerst afgewacht moeten worden.

2.2.7 Leesomgeving

Uit onderzoek blijkt dat 'klassenbibliotheken' en 'stillezen' belangrijke facetten zijn van een rijke leesomgeving (Houtveen, 2009). Houtveen en Vernooij vinden een rijke en aantrekkelijke leesomgeving essentieel. Volgens Vernooij moeten er verhalende en informatieve boeken aanwezig zijn. Het is bovendien van belang dat kinderen

ongestoord kunnen lezen (Vernooy, 2006). De schoolbibliotheek van de School is uitgebreid. Voor ongestoord lezen zal ik een daarvoor geschikte ruimte gebruiken.

2.2.8 Leesplezier

Leesplezier is puur ter ontspanning lezen of om steeds grenzen te verleggen (Alderweireldt 1998). Volgens Houtveen kun je alleen maar goed leren lezen door veel te lezen. En veel lezen doe je alleen maar wanneer je gemotiveerd bent om een boek te pakken. Het is daarom belangrijk dat leerlingen boeken zelf kunnen kiezen. Bovendien is het praten over leesbeleving en leeservaring essentieel (Houtveen, 2009). Uit het onderzoek van Vernooy (2006) komt naar voren dat leesplezier wordt bevorderd door stilleesbeleid. Daardoor is er grote betrokkenheid bij lezen. De kinderen gaan daardoor met sprongen vooruit en krijgen meer zelfvertrouwen. Bij Veilig Leren Lezen is weinig aandacht voor motivatie bij het leren lezen. Het gaat vooral om leestechiek. Om het leesplezier te bevorderen raadpleeg ik in een volgende paragraaf meer literatuur over dit onderwerp.

2.3 Inzetbare elementen voor een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces voor leerlingen die de zoonpak volgen

Uit het bovenstaande komt naar voren dat voor een goede ondersteuning van het technisch leesproces voor de kinderen die de zoonpak volgen het volgende nodig is:

- Verbetering van de leesvaardigheid vindt plaats door stillezen op tekstniveau. Kinderen die daar nog moeite mee hebben leren dit via fluisterlezen.
- Er worden hoge, uitdagende doelen gesteld. De kinderen lezen vanaf het hoogste instructieniveau.
- De kinderen lezen elke dag op een vast tijdstip. Ze lezen 25 leeftijdsadequate boeken per jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van een methode. Het gaat erom dat de kinderen zelfstandige, gemotiveerde en strategische lezers worden.
- Bevordering leesplezier vindt plaats door:
 - een rijke en aantrekkelijke leesomgeving met een ruim aanbod verhalende en informatieve boeken. De kinderen mogen boeken kiezen die ze zelf leuk vinden.
 - de mogelijkheid om ongestoord te kunnen lezen.
 - het krijgen van een korte directe instructie, waarbij gepraat wordt over leesbeleving en leeservaring.

2.4 Visies op bevordering van het leesplezier

Zoals ik in de vorige paragraaf aangaf is het belangrijk is dat kinderen zelfstandige, gemotiveerde en strategische lezers worden. De vraag is op welke wijze dit het beste bevorderd kan worden en of hierbij daadwerkelijk een positief effect te meten valt.

Als kinderen alleen bezig zijn met het oefenen van technieken en strategieën geef je de kinderen een verkeerd beeld van wat lezen inhoudt (Smits en Braams, 2006).

Leren lezen en schrijven doe je om je kennis van de wereld te vergroten, in contact te komen met anderen en om er plezier aan te beleven. Om kinderen te motiveren om te gaan lezen is het nodig om zichtbaar te maken dat lezen belangrijk wordt gevonden (Paus, 2002). Volgens Chambers (2012) is het naïef om te denken dat we kinderen alleen maar hoeven te omringen met boeken en dat alles dan vanzelf op zijn pootjes terecht komt. Volwassenen moeten kinderen helpen om gretige, aandachtige en kritische lezers te worden

Diagram van de leescirkel (Chambers, 2012)

Volgens Smits en Braams is een goede lezer een betrokken lezer. Betrokkenheid ontstaat volgens hem door sociale interactie (Smits en Braams, 2006). Ook Chambers (2012) geeft aan dat kinderen over een boek willen praten als ze er enthousiast over zijn. Bovendien willen ze hetzelfde nogmaals ervaren als ze genoten hebben van een boek. Helpen kiezen is daarom de beste manier om kinderen aan te moedigen. Hij geeft als belangrijkste adviezen, naast aantrekkelijke boeken, ongestoord kunnen lezen en vaak voor zichzelf mogen lezen: dagelijks worden voorgelezen en aansporing om met elkaar en met de leraar te praten over wat ze hebben gelezen.

“De beste manier om kinderen aan te moedigen om boeken te lezen die ze anders misschien laten liggen, is het voorlezen van fragmenten of misschien zelfs het hele boek.”

Aidan Chambers

(Chambers, 2012, 49)

Bovendien moet de leraar het goede voorbeeld geven door zelf te lezen. Ook Förrer en Van de Mortel (2010) geven het belang van aandacht aan het kiezen van boeken aan. Zij maken gebruik van leesmotivatie- en interesselijsten om kinderen hierbij te begeleiden. Lesmateriaal en interesses van leerlingen kun je alleen bij elkaar laten aansluiten als je de interesses van de leerlingen kent. Met deze kennis kun je de juiste boeken voor de bibliotheek kiezen. Het achterhalen van interesses en voorkeuren kan het beste in een individueel gesprek met de leerling (Morgan, Mraz, Padok & Rasinski, 2009).

Houtveen (2009) adviseert om leerlingen te begeleiden door middel van leesworkshops. De leerkracht begeleidt de leerlingen minimaal 2 a 3x per week bij hun leesactiviteiten door middel van een vooropgesteld plan voor mini-lessen. De onderwerpen komen voort uit observaties. Haar opzet is als volgt:

1. Gezamenlijke start: de leerkracht leest voor
2. Mini-les: directe instructie met betrekking tot strategieën, boekkeuze en leesbeleving
3. Oefenen: stillezen en, waar nodig, persoonlijke begeleiding door de leerkracht
4. Gezamenlijke afsluiting: delen van ervaringen (Houtveen, 2009).

2.5 Inzetbare elementen voor bevordering van het leesplezier voor leerlingen die de zoonpak volgen

Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat voor bevordering van het leesplezier voor de kinderen in de onderzoeksgroep het volgende nodig is:

- Het moet zichtbaar zijn dat lezen belangrijk wordt gevonden.
- Kinderen moeten dagelijks worden voorgelezen, zodat ze aangemoedigd worden om zelf te lezen.
- Kinderen moeten met elkaar kunnen praten over wat ze gelezen hebben.
- De leraar moet het goede voorbeeld geven door zelf te lezen.
- De leraar moet de leesinteresses van de kinderen kennen om ze kunnen helpen bij hun boekkeuze.
- De kinderen hebben begeleiding nodig bij het leesproces, bijvoorbeeld door het geven van leesworkshops.

2.6 Conclusie

Op grond van de literatuur en eerder gedane onderzoeken kom ik tot de conclusie dat verbetering van het technisch leesniveau en leesplezier onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

In mijn praktijkonderzoek zal ik zowel de adviezen voor ondersteuning van het technisch leesproces als die voor bevordering van het leesplezier verwerken.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

3.1 Onderzoeksvraag en deelvragen

Mijn onderzoeksvraag is:

Welke aanpak is, naast de zonaanpak van de methode Veilig Leren Lezen, het meest geschikt voor goede lezers in groep 3, zodat zij niet geremd worden in hun technische leesontwikkeling en het leesplezier wordt behouden.

Om deze vraag in de praktijk te kunnen beantwoorden heb ik op basis van de geraadpleegde literatuur de volgende, deels aangepaste, deelvragen opgesteld:

1. Welke visies op een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces zijn er?
2. Welke elementen zijn inzetbaar voor leerlingen die de zonaanpak van Veilig Leren Lezen volgen?
3. Wat zijn de effecten van het inzetten van deze elementen voor het technisch leesproces?
4. Welke visies op bevordering van het leesplezier zijn er?
5. Welke elementen zijn inzetbaar voor leerlingen die de zonaanpak van Veilig Leren Lezen volgen?
6. Wat zijn de leesinteresses van de leerlingen die de zonaanpak volgen?
7. Wat zijn de effecten van het inzetten van deze elementen voor het leesplezier?

Het antwoord op de deelvragen 1 en 4 heb ik aan de hand van literatuur in hoofdstuk 2 beantwoord. Op basis van deze gegevens heb ik hoofdstuk 2 ook de inzetbare elementen voor de leerlingen die de zoonpak volgen (deelvraag 2 en 5) benoemd. De overige vragen zal ik in de praktijk beantwoorden. Deelvraag 3 zal ik onderzoeken door het geven van 12 leesworkshops, waarbij de adviezen met betrekking tot ondersteuning van het technisch leesproces en bevordering van de leesmotivatie centraal staan. De kwantitatieve resultaten zal ik meten door afname van de AVI toetskaarten (Visser, Van Laarhoven & Ter Beek, 1994).

Het antwoord op deelvraag 6 vind ik door individuele interviews over leesinteresse. Met de uitkomst zal ik de kinderen kunnen helpen om boeken te kiezen die aansluiten bij hun leesinteresse. De laatste vraag wordt onderzocht door middel van een motivatie-enquête.

3.2 Onderzoeksvorm en betrokkenen

Het betreft een onderzoek op mesoniveau, uitgevoerd in groep 3 van de School. Volgens Ponte is actieonderzoek gericht op het eigen handelen van docenten en op de situatie waarin dat handelen plaatsvindt (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011). Mijn handelen zelf heb ik niet centraal gesteld als onderwerp van onderzoek, maar de effectiviteit van een aanpak. Omdat er sprake is van een experiment, maar de controlegroep ontbreekt, is er sprake van een quasi-experiment (Harinck). Ik heb zelf hierbij de rol van onderzoeker. Bij het (quasi) experiment gaat het om de vraag of een bepaalde aanpak aantoonbaar tot resultaten leidt (Harinck, 2010).

Het gaat om zes leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen. Deze leerlingen zijn hiervoor geselecteerd op basis van de methode gebonden toetsen van Veilig Leren Lezen of de observaties van de leerkracht. Tijdens het onderzoek verzorg ik de workshops. Aan het begin en het einde van het onderzoek neem ik de motivatie-enquête en de AVI toetskaarten af.

3.3 Beschrijving van het onderzoek

Op basis van de adviezen voor ondersteuning van het technisch leesproces en bevordering van het leesplezier stel ik een leesarrangement op. Aan de hand hiervan bekijk ik of deze aanpak tot betere resultaten op het gebied van technisch lezen en de verhoging van de leesmotivatie leidt. Het praktijkonderzoek bestrijkt een periode van 6 weken, waarin ik 2 maal per week een leesworkshop zal verzorgen. De workshops vinden plaats in het klaslokaal van groep 4. Groep 4 is op die momenten afwezig. Op basis van de vragenlijst voor leesinteresse zal ik ervoor zorgdragen dat voor ieder kind uit de onderzoeksgroep in de schoolbibliotheek voldoende boeken aanwezig zijn die aansluiten bij de leesinteresse. De kinderen lezen vanaf het hoogste instructieniveau. Voordat ik met het onderzoek begin vindt aan de hand van een individuele enquête een beginmeting plaats van leesmotivatie en worden de AVI toets kaarten afgenomen.

Met de leerkrachten heb ik afgesproken dat de leerlingen uit de onderzoeksgroep niet meer deelnemen aan het lezen in niveaugroepen. Zij zullen in de tijd die daardoor vrijkomt stillezen in een zelfgekozen boek. Door de leesworkshops en het vervallen van het niveaulezen wordt in totaal 2 uur stilleestijd gecreëerd. Tijdens het onderzoek houdt ik een logboek bij, waarin ik mijn bevindingen tijdens de workshops registreer.

Aan het einde van het onderzoek vindt een eindmeting plaats van de leesmotivatie en het technisch leesniveau. Hiervoor gebruik ik opnieuw de leesmotivatie-enquête en de AVI toets kaarten. Tevens zal ik op individuele basis evaluatiegesprekken voeren met de leerlingen.

3.3.1 Arrangement

Voor de onderzoeksgroep verzorg ik gedurende 6 weken 12 leesworkshops. De opzet hiervan is als volgt:

Tijd	Activiteit	Doel
5 minuten	Hoofdstuk uit boek voorlezen	Aanmoedigen om zelf te lezen
10 minuten	Kort gesprek over leesbeleving, boekkeuze of leesstrategieën	Begeleiden om zelfstandige, gemotiveerde en strategische lezers te worden
20 minuten	Stillezen uit zelfgekozen boek	Leeskilometers maken, genieten van een boek
5 minuten	Met elkaar praten over de boeken die we lezen	Delen van ervaringen

Voor de exacte inhoud van elke workshop verwijs ik naar bijlage 7, waarin de workshops worden beschreven en een logboek wordt bijgehouden.

3.3.2 Planning

In bijlage 3 heb ik een planningsschema opgenomen. Hierin staan de data waarop de begin- en eindmetingen plaatsvinden, de enquêtes en interviews worden afgenomen en de workshops worden gegeven.

3.4 Dataverzameling en onderzoeksinstrumenten

Dataverzameling vindt plaats door middel van verschillende onderzoeksinstrumenten:

Bevragen

Motivatie-enquête:

Door middel van de motivatie-enquête wil ik bekijken of de leesmotivatie verhoogt door het geven van de leesworkshops en uitbreiding van de stilleestijd. Om dit te kunnen bepalen neem ik een begin- en een eindmeting af.

De motivatie-enquête bestaat uit 9 gesloten vragen. Deze is door mij samengesteld op basis van hoofdstuk 2.4 en 2.5. Ook heb ik vragenlijsten over leesplezier en leesmotivatie geraadpleegd (Morgan, Mraz, Padok & Rasinski, 2009). Ik maak hierbij gebruik van een vijf puntsschaal in een oplopende volgorde (Brinkman, 2000). De motivatie-enquête is opgenomen in bijlage 5.

Interview leesinteresse:

Aan de hand van de individuele leesbehoeften en interesses kan ik de leerlingen begeleiden bij hun boekkeuze en zorgen voor voldoende boeken die aansluiten bij de leesinteresses van de kinderen. De gesprekken worden opgenomen en uitgeschreven.

Evaluatiegesprekken:

Aan het einde van het onderzoek voer ik individuele gesprekken om het onderzoek te evalueren en extra informatie in te winnen als aanvulling op de motivatie-enquête. Het betreft open vragen. De onderwerpen komen voor uit de vragen bij de motivatie-enquête. Bij de evaluatiegesprekken kan ik doorvragen over bepaalde onderwerpen en met de kinderen hierover in gesprek.

Observeren

Logboek:

Tijdens het onderzoek houd ik een logboek bij. Hierin beschrijf ik per workshop de leeshouding en de feedback van de leerlingen. Op basis hiervan kan ik mijn workshops bijstellen, zodat ik aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen kan voldoen. Het betreft een ongestructureerde observatie.

Metten:
AVI toets kaarten: Om te bepalen of het technisch leesniveau van de leerlingen verbetert gebruik ik de toets kaarten van AVI. Ik neem een begin- en een eindmeting af.
Lezen
Literatuur: Voor het beantwoorden van een aantal deelvragen heb ik diverse literatuur geraadpleegd.

3.5 Triangulatie

In mijn onderzoek bekijk ik verschillende standpunten. De informanten in mijn onderzoek zijn de leerlingen uit de onderzoeksgroep en de onderzoeker.

Ook maak ik gebruik van meerdere informatiebronnen: de motivatie-enquête, het interview over de leesinteresse, de AVI toets kaarten, de evaluatiegesprekken, observatie en literatuur.

Daarnaast gebruik ik kwantitatieve en kwalitatieve gegevens naast elkaar. De kwantitatieve gegevens verzamel ik door middel van de leesmotivatie enquête en de AVI toets kaarten. De kwalitatieve gegevens door middel van het leesinteresse interview, observatie en evaluatiegesprekken.

3.6 Betrouwbaarheid, validiteit en transparantie

Betrouwbaarheid betreft de vraag of het onderzoek door een ander herhaald kan worden. Het gaat om de nauwkeurigheid van een meting. Bij validiteit gaat het om de vraag of een instrument geschikt is om te meten wat je wil meten (Harinck, 2010). De meting van de technische leesontwikkeling wordt door middel van AVI toets kaarten gedaan. Dit instrument is betrouwbaar en valide. De leesmotivatie-enquête, de interviews met betrekking tot leesinteresse en de evaluatiegesprekken zijn door mijzelf gemaakt. De laatste twee neem ik op en schrijf ik uit. Doordat ik de kwalitatieve gegevens verzamel op basis van door mijzelf gemaakte instrumenten kan de validiteit minder zijn. Het onderzoek kan door middel van deze instrumenten

wel door een ander herhaald worden. Door triangulatie ondervang ik de eventuele zwakte van een instrument. Via meerdere gegevensbronnen kan ik kijken naar de effecten van de leesworkshops, wat betere conclusies mogelijk maakt (Harinck, 2010).

Het gaat om een kunstmatig in het leven geroepen situatie. De geldigheid van het onderzoek kan daardoor minder zijn (Harinck, 2010). De uitkomsten zijn wel relevant voor het onderzoek, omdat de aanpak wel goed te vertalen is naar de onderwijspraktijk.

Voor de transparantie van mijn onderzoek maak ik gebruik van een logboek. Hierin beschrijf ik de workshops op eenduidige wijze. De planning en inhoud van mijn onderzoek worden uitgebreid beschreven in mijn praktijkonderzoek of als bijlage toegevoegd.

3.7 Ethiek

De leerkrachten van groep 3 en de directeur van de School heb ik geïnformeerd. Zij hebben toestemming gegeven voor het onderzoek. De ouders van geselecteerde kinderen wordt schriftelijk gevraagd om toestemming voor het doen van onderzoek. Namen worden gefingeerd in het onderzoek. Tijdens het onderzoek kom ik alle afspraken met betrokkenen na.

Hoofdstuk 4 Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van mijn onderzoek gepresenteerd. Het antwoord op de deelvragen 3, 6 en 7 uit hoofdstuk 3 wordt gegeven op basis van de data die zijn verkregen door middel van de verschillende onderzoeksinstrumenten die ik besproken heb in paragraaf 3.4.

4.1 Wat zijn de leesinteresses van de leerlingen die de zoonpak volgen?

In deze paragraaf worden de resultaten van de interviews over de individuele leesbehoeften en interesses weergegeven. Met behulp van deze gegevens begeleid ik de kinderen bij hun boekkeuze en zorg ik voor voldoende boeken die aansluiten bij de leesinteresses van de kinderen. De interviews zijn opgenomen in bijlage 4.

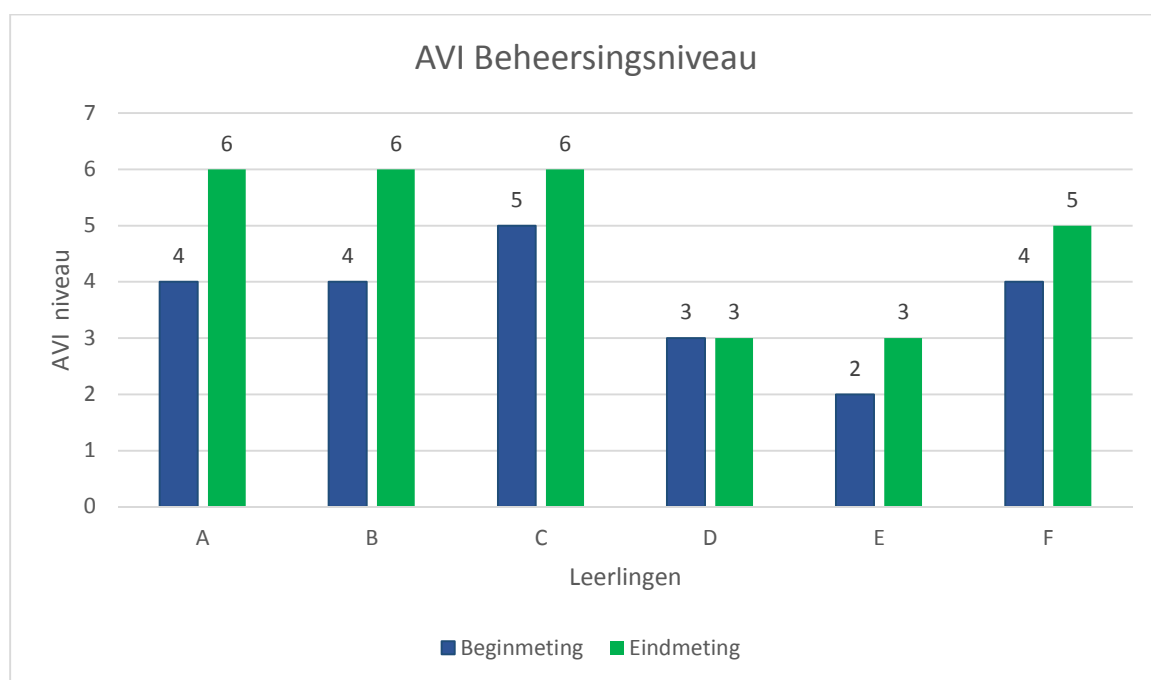
	Spannend	Voetbal	Oorlog	Dieren
A	X Bij voorkeur piraten			
B		X		
C		X		
D				X
E			X	X
F	X Bij voorkeur superhelden			

Tabel 1. Leesinteresses

Uit de tabel blijkt dat twee leerlingen graag spannende boeken lezen (A, F), twee leerlingen boeken over voetbal (B, C) en twee leerlingen boeken over dieren (D, E). E geeft aan daarnaast ook boeken over oorlog te lezen. D geeft in het interview aan alle boeken leuk te vinden.

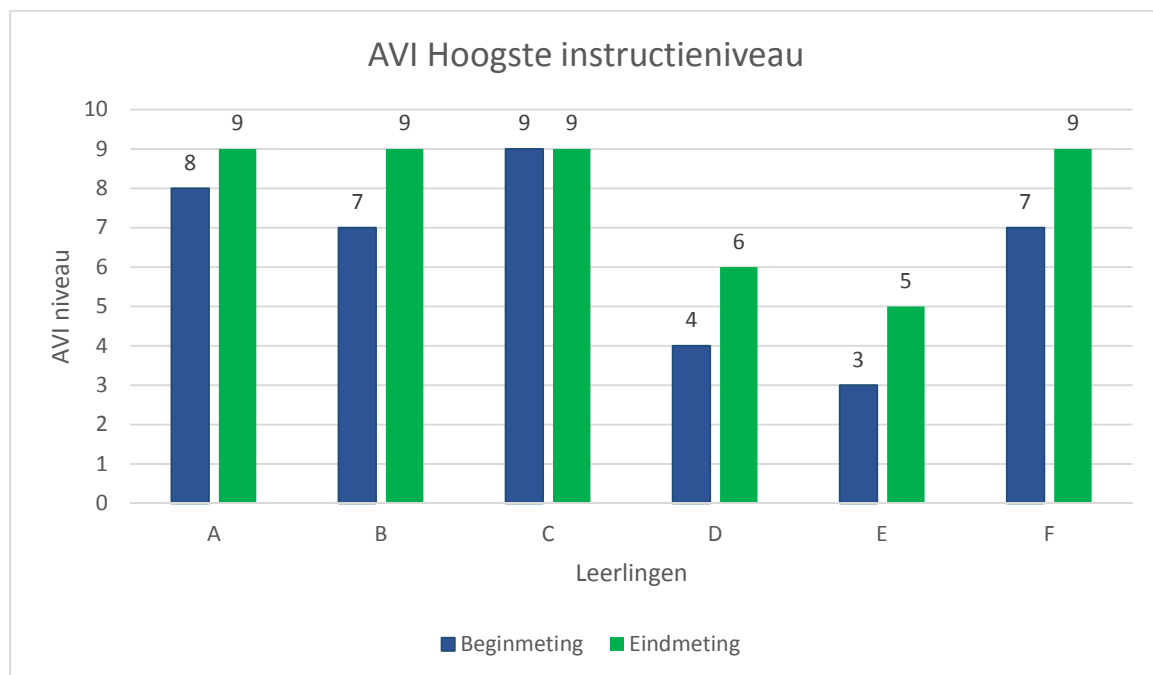
4.2 Wat zijn de effecten van het inzetten van de aanbevolen elementen voor een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen?

Voor de bepaling van de technische leesvaardigheid heb ik voor aanvang van de leesworkshops en aan het einde van het onderzoek AVI toetsen (AVI 1994) afgenomen. De kinderen zijn doorgetoetst tot frustratieniveau, zodat het hoogste instructieniveau bekend is. De kinderen lezen, zoals beschreven in paragraaf 2.2.1, op of boven het hoogste instructieniveau.

Figuur 1. Staafdiagram AVI Beheersingsniveau

Na 6 weken onderwijs met behulp van leesworkshops is het AVI beheersingsniveau van drie leerlingen één niveau gestegen. Dat is een stijgingspercentage van 50%. Bij twee leerlingen is het AVI beheersingsniveau twee niveaus gestegen. Dat is 33% van de onderzoeksgroep. Bij één leerling is het AVI beheersingsniveau gelijk gebleven. In totaal is bij 83% van de leerlingen het AVI beheersingsniveau gestegen.

Figuur 2. Staafdiagram AVI Hoogste instructieniveau

Het AVI hoogste instructieniveau is bij één leerling één niveau gestegen. Dat is een stijgingspercentage van 17%. Bij vier leerlingen is het AVI hoogste instructieniveau twee niveaus gestegen. Dat is een stijgingspercentage van 66%. Bij één leerling is het AVI niveau gelijk gebleven. Deze leerling had bij de beginmeting al de hoogst mogelijke score voor AVI instructieniveau. Stijging van het AVI niveau is daardoor voor deze leerling niet mogelijk.

Het hoogste instructieniveau is bij 83% van de leerlingen gestegen en bij 17% niet meetbaar.

Bij de leerling bij wie het AVI beheersingsniveau niet is gestegen is het AVI hoogste instructieniveau met 2 niveaus gestegen.

Bij de leerling bij wie het AVI hoogste instructieniveau niet meetbaar is het AVI beheersingsniveau met één niveau gestegen.

4.3 Wat zijn de effecten van het inzetten van de aanbevolen elementen voor bevordering van leesplezier voor leerlingen die de zoonpak van Veilig Lerén Lezen volgen?

4.3.1 Motivatie enquête

Voor de motivatie-enquête is een begin- en een eindmeting gedaan. De vragen zijn positief geformuleerd. De scoring is als volgt:

0	Nooit	Niet gemotiveerd
1	Bijna nooit	Bijna niet gemotiveerd
2	Soms	Een beetje gemotiveerd
3	Vaak	Gemotiveerd
4	Heel vaak	Heel gemotiveerd

Tabel 1. Uitleg scores

De resultaten van de enquête worden weergegeven in een tabel. De scores geven aan in welke mate de leerlingen gemotiveerd zijn voor aanvang van de leesworkshops en na het volgen van de leesworkshops.

		A		B		C		D		E		F		
nr	Vraag	begin	eind	begin	eind	begin	eind	begin	eind	begin	eind	begin	eind	
1	Ik vind het leuk om een boek te lezen in de klas	3	3	2	3	2	2	2	2	2	2	4	2	3
2	Ik vind het leuk om te praten over boeken	2	2	2	2	1	0	1	0	0	0	0	2	2
3	Ik vind lezen gemakkelijk	4	3	3	4	3	4	4	2	3	4	4	4	4
4	Ik vind lezen belangrijk	4	2	1	2	3	1	3	2	2	2	2	2	0
5	Ik lees graag een boek, omdat ik daar veel van kan leren	3	2	3	3	2	1	4	2	2	4	2	0	
6	Ik doe goed mijn best voor leren	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	3	
7	Ik besteed liever tijd aan lezen dan aan andere vakken	3	3	2	2	3	0	2	2	1	4	1	2	
8	Er zijn nog veel boeken die ik wil lezen	2	1	2	1	2	0	4	3	3	1	2	2	
9	Als ik vrij ben lees ik graag een boek	4	2	1	2	0	0	1	1	2	0	0	0	
	Gemiddeld	3,2	2,4	2,2	2,6	2,2	1,3	2,8	1,9	2,0	2,6	2,0	1,8	

Tabel 2. Resultaten Motivatie-enquête

Uit de tabel is af te leiden dat de gemiddelde motivatie bij vier leerlingen is gedaald. Bij twee leerlingen is de motivatie gestegen. Een uitgebreide analyse is te vinden in bijlage 6.

4.3.2 Observatie

De kwalitatieve gegevens zijn verzameld door observatie door de onderzoeker tijdens de workshops. De gegevens zijn genoteerd in een logboek (bijlage 7).

Uit de observaties komt naar voren:

- De kinderen vonden het moeilijk om een boek te kiezen dat ze leuk vonden. Ze kozen vaak een boek dat door een ander kind was gelezen. De boeken waar ik uit voorlas werden soms ook uitgekozen.
- Bij de start van het stillezen waren een aantal kinderen onrustig (E, F). Pas na ongeveer 10 minuten konden deze kinderen de rust vinden om geconcentreerd te lezen. De stilleestijd was voor deze leerlingen daardoor korter. Halverwege de onderzoeksperiode lukte het deze kinderen om sneller te starten met lezen.
- De kinderen vroegen regelmatig wanneer we gingen stoppen met lezen. Sommige kinderen stopten voortijdig. Bij navraag bleek dat de kinderen niet middenin een hoofdstuk wilden eindigen.
- De kinderen wilden graag vertellen waar hun boek over ging. Ze waren erg enthousiast. Ook kwamen een aantal kinderen (B, C, F) trots vertellen dat het een moeilijk boek was.
- De kinderen wilden erg graag zelf voorlezen aan de anderen in de groep.
- De kinderen vonden de activiteiten die aangeboden werden leuk om te doen. Soms wilden ze liever aan de opdracht werken dan stillezen.

4.4 Evaluatiegesprekken

Aan het einde van de onderzoeksperiode heb ik op individuele basis gesprekken gevoerd met de leerlingen uit de onderzoeksgroep (bijlage 8). Hierbij lag de focus op de invloed van de leesworkshops op het plezier in en de motivatie voor lezen. Uit de gesprekken blijkt dat de kinderen het allemaal erg leuk vonden om de leesworkshops te volgen. Hiervoor waren uiteenlopende redenen: het stillezen zelf (A, C, E), het lezen van een verhaal (D), de rust in de klas (B, D), het lezen in een groep met vriendjes (E), zelf een boek mogen uitkiezen (E), voorlezen door mij (A, B, D), zelf voorlezen aan de groep (F), moeilijke woorden (E), moeilijkere boekjes (B, D) en het niet meer hoeven lezen in een niveaugroep (B, C). Twee leerlingen geven aan na de leesworkshops boekjes te blijven lezen uit de schoolbibliotheek (B, D), drie leerlingen geven aan dat ze het idee hebben dat er geen leuke boeken meer zijn in de schoolbibliotheek (A, C, D). Twee leerlingen geven aan dat ze moeite hebben met het zelfstandig kiezen van boekjes (A, F). F geeft aan liever de makkelijke boekjes uit de klas te lezen.

In dit hoofdstuk worden vanuit de literatuur uit hoofdstuk 2 en de onderzoeksresultaten uit hoofdstuk 4 de conclusies van de deelvragen beschreven. Vervolgens wordt met behulp van deze conclusies een antwoord gegeven op de probleemstelling. Tot slot worden aanbevelingen gedaan voor een vervolgtraject.

5.1 Conclusie leesinteresses

Voordat met het onderzoek gestart kan worden is het van belang de leesinteresses van de leerlingen te achterhalen. Uit de interviews blijkt dat de leerlingen een heel duidelijk beeld hebben van wat zij graag lezen. Ook valt op dat de interesses divers zijn. Dit wordt bevestigd in de literatuur (Förreer en Van de Mortel, 2011).

Aan de hand van de resultaten uit het leesinteresse interview kan geconcludeerd worden dat de kinderen uit de onderzoeksgroep behoefte hebben aan spannende boeken (piraten, superhelden), voetbal, oorlog en dieren. Met deze kennis kunnen de juiste boeken voor de bibliotheek gekozen worden (Morgan, Mraz, Padok & Rasinski, 2009).

5.2 Conclusie resultaten technisch leesproces

De onderzoeksresultaten tonen aan dat het AVI beheersingsniveau van de leerlingen in de onderzoeksgroep is gestegen. Uit de grafiek blijkt dat er een stijgingspercentage is van 83%, waarvan 33% met 2 AVI niveaus is gestegen. Bij het AVI hoogste instructieniveau is er een stijgingspercentage van 83%, waarvan 66% met 2 AVI niveaus is gestegen. Bij één leerling is stijging van het hoogste instructieniveau niet meetbaar. Bij alle leerlingen is het AVI beheersings-, dan wel het instructieniveau, dan wel beiden, gestegen. Deze gegevens sluiten aan bij de onderzoeken van Vernooij (2006) en Houtveen (2009), waarin het belang van stillezen en leesmotivatie voor de verbetering van de technische leesvaardigheid wordt aangegeven.

Een kanttekening die geplaatst moet worden is dat een controlegroep ontbreekt. Het is niet bekend in welke mate het AVI niveau van de leerlingen uit de onderzoeksgroep stijgt als zij de leesworkshops niet volgen. Ook moet rekening worden gehouden met het feit dat het onderzoek in een kunstmatig in het leven geroepen situatie heeft plaatsgevonden.

5.3 Conclusie motivatie-enquête

Een goede lezer is een betrokken lezer (Smits en Braams, 2006). Om kinderen aan te moedigen om te lezen is zijn aantrekkelijke boeken, ongestoord kunnen lezen, vaak voor zichzelf mogen lezen, dagelijks worden voorgelezen en aansporing om met elkaar en met de leraar te praten over wat ze hebben gelezen een voorwaarde (Chambers, 2012). Op basis van de begin- en eindmeting van de enquête kan de conclusie worden getrokken dat de motivatie na het geven van de leesworkshops bij vier leerlingen is gedaald en bij twee leerlingen is gestegen. In bijlage 6 zijn alle vragen van de motivatie-enquête afzonderlijk uitgewerkt. Bij drie vragen (4, 5 en 8) is de motivatie flink gedaald. Bij de andere zes vragen is de motivatie gelijk gebleven of gestegen. Tijdens de evaluatie gesprekken geven alle kinderen aan dat ze het erg leuk vonden om de leesworkshops te volgen. De kinderen waren vooral enthousiast over het stillezen zelf, de rust in de klas, het voorlezen door de leerkracht, het voorlezen door de leerlingen zelf en het niet meer hoeven lezen in niveaugroepen. De observaties tijdens de leesworkshop laten ook een veel positiever beeld zien.

De resultaten van de motivatie-enquête komen niet overeen met mijn verwachtingen. Sommige scores op de motivatie-enquête zijn mogelijk te verklaren vanuit het feit dat de objectieve omstandigheden door de leesworkshops zijn gewijzigd. De uitslagen zijn hierdoor minder betrouwbaar. Een aantal kinderen geeft aan dat ze lezen moeilijker zijn gaan vinden. Oorzaak hiervan kan zijn dat de kinderen zelf op een hoger AVI niveau lezen. Vijf leerlingen geven aan dat er niet veel boeken meer zijn die ze nog willen lezen. Bij het evaluatiegesprek geven drie leerlingen aan dat de reden hiervan is dat ze het idee hebben dat er geen leuke boeken meer zijn in de schoolbibliotheek. Eén leerling geeft aan vooral moeite te hebben met kiezen, waardoor hij vaak een voor hem bekend boekje opnieuw leest.

5.4 Antwoord op de onderzoeksvraag

Welke aanpak is, naast de zoonaanpak van de methode Veilig Leren Lezen, het meest geschikt voor goede lezers in groep 3, zodat zijn niet geremd worden in hun technische leesontwikkeling en het leesplezier wordt behouden.

Uit het onderzoek is gebleken dat het geven van twee leesworkshops per week, waarbij de leerkracht zelf voorleest, de kinderen vervolgens 20 minuten stil lezen uit een boek dat aansluit bij de leesinteresse en daarna mogen praten over hun boek of een stukje mogen voorlezen bijdraagt aan de verbetering van het technisch leesniveau. De resultaten op de motivatie-enquête tonen aan dat de leesmotivatie bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep is gedaald. Het betreft een aantal vragen, waarbij de lagere scores mogelijk zijn te verklaren vanuit gewijzigde omstandigheden (Brinkman, 2000). De antwoorden tijdens de evaluatiegesprekken na afloop van het onderzoek en de observaties tijdens de leesworkshops komen niet overeen met deze resultaten. De kinderen geven hierbij aan wel plezier te hebben in stillezen en de leesworkshops. Het verschil tussen de resultaten op de motivatie-enquête enerzijds en de evaluatiegesprekken en observaties anderzijds is zou in mijn optiek verklaard kunnen worden vanuit het feit dat kinderen in deze leeftijdsgroep (6 jaar) nog niet vertrouwd zijn met reflecteren. Ze gaan sterk op hun gevoel van dat moment af. Bovendien zijn de wiskundige begrippen: nooit, bijna nooit, soms, vaak en heel vaak nog erg abstract. Zij kunnen hier moeilijk betekenis aan verlenen (Nelissen, 2009).

Op grond van bovenstaande bevindingen kan de conclusie worden getrokken dat de leesworkshops bijdragen aan de verbetering van het technisch leesniveau, maar dat voor een antwoord op de mate van bevordering van het leesplezier en de leesmotivatie verder onderzoek nodig is, ook al geven de observaties en de evaluatiegesprekken het beeld dat de kinderen gemotiveerd zijn.

Gezien het feit dat de leesworkshops bijdragen aan de technische leesontwikkeling en de kinderen duidelijk aangeven welke aspecten zij prettig vinden (zie paragraaf 5.3) is het van belang te onderzoeken in welke vorm de leesworkshops vorm kunnen krijgen in de klassensituatie. Het beste kan hiervoor dagelijks een vast tijdstip ingepland worden. Mijn advies is om het niveaulezen voor alle kinderen in de klas te laten vervallen, omdat uit onderzoek blijkt dat dit geen positieve resultaten oplevert. De tijd die hierdoor vrij komt zal gebruikt kunnen worden voor de leesworkshops. De

leerkracht start hierbij met voorlezen. Vervolgens gaan de leerlingen die zonder veel moeite kunnen en willen stillezen en de leerlingen die AVI 5 (oud) beheersingsniveau halen stillezen. De andere kinderen mogen hardop lezen. De leerkracht kan deze leerlingen middel van fluisterlezen leren om stil te lezen. Om te zorgen dat er rust is voor de kinderen die stillezen kan het beste van de twee beschikbare lokalen gebruik gemaakt worden. Het ene lokaal is voor de leerlingen die stil lezen, het andere lokaal is voor de leerlingen die hardop lezen. De leerkracht kan in deze tijd kinderen individueel begeleiden bij het lezen. Let er wel op dat deze kinderen wekelijks ook voldoende tijd hebben om voor zichzelf te kunnen lezen. Het meest ideaal is het als de leerkracht tijdens de stilleesperiode zelf ook een boek leest. Voorwaarde voor het slagen is dat de leerkracht de leesinteresses van de kinderen leert kennen en ze kan helpen bij het uitkiezen van een boek. Het aanbod in de schoolbibliotheek moet daarvoor voldoen aan de leesinteresses van de kinderen. Aan het einde van het stillezen kan de leerkracht een aantal kinderen laten vertellen over hun boek.

5.5 Bijdrage handelingsverlegenheid leerkracht

Het onderzoek had tot doel om voldoende uitdaging te bieden aan de leerlingen die werken met de zoonpak van Veilig Leren Lezen. Voor deze leerlingen geldt dat ze anders mogelijk gedemotiveerd raken en het plezier in het lezen verliezen. Tijdens de onderzoeksperiode van 6 weken heb ik de leerlingen die de zoonpak volgen hierbij begeleid. Met de kennis die ik verkregen heb kan ik de leerkrachten van groep 3 informeren over de resultaten van het onderzoek en adviseren over een structurele en verbeterde invulling van het leesonderwijs voor deze leerlingen. De leerkrachten geven aan dat ze het fijn vinden om hierover meer kennis te krijgen. Vooral het inzicht dat de vervanging van niveaulezen door stillezen de technische leesontwikkeling bevordert, draagt bij aan het verder uitbouwen van de handelingsbekwaamheid van de leerkrachten. Daarnaast bieden de positieve reacties van de leerlingen op bepaalde aspecten van de leesworkshops inspiratie aan de leerkrachten om de leerlingen te motiveren voor lezen.

5.6 Betekenis resultaten voor de praktijk

Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat de leesworkshops in ieder geval effect hebben op de verbetering van het technisch leesniveau voor de zes leerlingen uit de onderzoeksgroep. Daarnaast geeft het onderzoek handreikingen voor de bevordering van het leesplezier. De kinderen gaven aan de volgende aspecten positief te ervaren: stillezen, rust in de klas, voorlezen door de leerkracht, zelf voorlezen en niet lezen in niveaugroepen.

De geldigheid van het onderzoek is beperkt tot de onderzoeksgroep. Deze groep bestaat uit leerlingen die vlot kunnen lezen en goede vorderingen maken. Om vast te stellen of en in welke mate (aspecten van) deze aanpak ook werken voor leerlingen die de maanaanpak volgen c.q. in een hoger leerjaar zitten is nader onderzoek nodig.

5.7 Vervolgonderzoek

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten kunnen diverse vervolgonderzoeken gedaan worden:

- In het onderzoek is niet gemeten of de leesworkshops invloed hebben op de resultaten van het CITO leerlingvolgsysteem. In een volgend onderzoek kunnen ook deze gegevens gemeten worden.
- Voor een antwoord op de mate van bevordering van het leesplezier en de leesmotivatie is verder onderzoek nodig, ook al geven de observaties en de evaluatiegesprekken het beeld dat de kinderen gemotiveerd zijn.
- De leesworkshops zijn gebaseerd op een combinatie van elementen die vanuit de literatuur en praktijk worden aanbevolen voor een succesvolle ondersteuning van het technisch leesproces en de bevordering van het leesplezier. Het is interessant om een vervolgonderzoek te doen waarbij de resultaten van het inzetten van deze elementen afzonderlijk onderzocht worden.
- Om vast te stellen of en in welke mate (aspecten van) deze aanpak ook werken voor leerlingen die de maanaanpak volgen c.q. in een hoger leerjaar zitten is nader onderzoek nodig.

5.8 Aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek

De bevindingen uit het onderzoek leiden tot de volgende aanbevelingen:

- De leerkracht weet welke (lees)interesses een kind heeft.
- De leerkracht zorgt voor een uitgebreid aanbod aan boeken in de bibliotheek.
- De leerkracht zorgt voor een rustige omgeving om stil te kunnen lezen.
- De leerlingen lezen stil in plaats van in niveaugroepen.
- De leerlingen lezen dagelijks op een vast tijdstip.
- De leerkracht leest regelmatig zelf (delen) voor uit boeken die in de bibliotheek aanwezig zijn.
- De leerlingen lezen voornamelijk op of boven het hoogste AVI instructieniveau.
- De leerkracht helpt de leerlingen bij het kiezen van boeken.
- De leerkracht praat met de leerlingen over de boeken die ze gelezen hebben.
- De leerkracht leert de kinderen, via fluisterlezen, om stil te lezen.
- De leerlingen mogen zelf regelmatig een stukje voorlezen uit een zelfgekozen boek.
- De leerkracht leest zelf ook een boek tijdens het stillezen.
- De leerlingen in groep 3 die de maanaanpak volgen lezen gedurende een vooraf bepaalde periode, waar mogelijk, stil en, waar nodig, hardop uit een zelfgekozen boek. De resultaten en ervaringen van deze aanpak worden door de leerkrachten geëvalueerd.
- De leerkrachten van de groepen 4 tot en met 8 werken gedurende een vooraf bepaalde periode met leesworkshops, waarbij bovenstaande elementen aan de orde komen. De resultaten en ervaringen van deze aanpak worden door de leerkrachten geëvalueerd.
- Het werken met leesworkshops en stillezen wordt in de groepsplannen van groep 3 tot en met 8 opgenomen.

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek geëvalueerd en reflecteer ik op mijn eigen handelen tijdens het onderzoeksproces.

6.1 Onderzoeksopzet

Het hele proces om tot een goede onderzoeksopzet te komen heeft veel tijd in beslag genomen. In mijn hoofd wist ik wat ik wilde bereiken, maar het kostte mij moeite om het op papier te krijgen. Mijn valkuil was bovendien dat ik teveel dingen tegelijk wilde. Elk aspect van het leesonderwijs bij sterke lezers was voor mij een onderzoek waard. Gelukkig werd ik steeds weer op tijd terug gefloten door mijn critical friends. Om mij te kunnen beperken in mijn onderzoek heb ik veel literatuur gelezen. Ook collega-studenten gaven mij hiervoor regelmatig leestips. Uit de literatuur heb ik eerst die informatie gefilterd die mij echt inspireerde en effectief leek om het technisch leesniveau en het leesplezier van leerlingen te bevorderen. Pas daarna heb ik de onderzoeksopzet gemaakt. Door gesprekken met mijn critical friends kon ik een goede structuur in mijn onderzoek aanbrengen. Over de onderzoeksopzet ben ik tevreden. Wel vond ik het lastig om een goede manier te vinden om kwalitatieve gegevens te meten. Door meerdere meetinstrumenten in te zetten hoopte ik dat probleem te kunnen ondervangen (Harinck, 2010). De motivatie-enquête, het interview leesinteresse en de evaluatiegesprekken heb ik individueel afgenomen. Dit zou ik de volgende keer weer zo doen, omdat ik de kinderen extra uitleg kon geven en soms ook door kon vragen. Ook Brinkman (2000) geeft aan dat een belangrijk voordeel van een mondelinge afname ten opzichte van een schriftelijke enquête ligt in de mogelijkheid in te gaan op de specifieke omstandigheden van de respondent. De periode van 6 weken vond ik kort. Het verbaasde mij eerlijk gezegd dat de AVI niveaus van de leerlingen in deze korte periode zo waren gestegen. Doordat er sprake was van een experiment in een kunstmatig in het leven geroepen situatie is de betrokkenheid van de leerkrachten minder groot. Volgens Harinck (2010) is onderzoek in natuurlijke situaties meer authentiek en levensecht, waardoor de resultaten gemakkelijk zijn te vertalen naar de onderwijspraktijk. De leerkrachten zijn in mijn onderzoek niet direct betrokken bij het

proces, terwijl het de bedoeling is dat zij deze aanpak zelf gaan toepassen. Bij een volgend onderzoek zou ik de leerkrachten zelf meer ervaringen op laten doen.

6.2 Uitvoering onderzoek

Het geven van de leesworkshops vond ik geweldig om te doen. De kinderen hadden er ook duidelijk plezier in en gingen graag met mij mee. Het was voor mij een uitdaging om de kinderen aan te moedigen om boeken te lezen die aansloten bij hun eigen leesniveau en interesse. Wel waren een aantal kinderen onrustig, waardoor andere kinderen gestoord werden in hun lezen. Door de afspraken te herhalen en extra aandacht te besteden aan een goede leesstart lukte het de leerlingen na een aantal keren ook om meteen gemotiveerd te beginnen met stillezen. Blijkbaar is lezen en genieten van boeken iets wat je moet leren (Chambers, 2012). De kinderen lazen elke keer 20 minuten stil. Misschien was het beter om in het begin met 10 minuten te starten.

Doordat ik de leesworkshops bij de opzet van het onderzoek al min of meer ingevuld had kostte de voorbereiding van de leesworkshops mij tijdens het onderzoek weinig tijd. Ook merkte ik dat de structuur van de workshops de kinderen houvast gaf. Wel was het niet altijd mogelijk om van het lokaal gebruik te maken, waardoor we soms in de lerarenkamer aan de slag moesten. Dit gaf meer onrust.

Mijn collega's hebben mij alle ruimte gegeven om mijn onderzoek te doen. Ze gaven aan dat ze het prettig vonden dat ik apart met de leerlingen aan de slag ging, waardoor zij zelf ook meer ruimte kregen om te werken met de zwakke leerlingen.

6.3 Opbrengst onderzoek

Aan het begin van het onderzoek had ik de volgende verwachtingen:

1. Een effectieve manier vinden om het technisch leesniveau en het leesplezier van leerlingen die de zoonpak van Veilig Leren Lezen volgen te bevorderen.
2. Structurele toepassing van deze aanpak door de leerkrachten van groep 3.
3. Zelf veel kennis en ervaring opdoen om deze groep leerlingen op het vlak van technisch lezen in groep 3 te begeleiden.

De eerste verwachting is grotendeels uitgekomen. De leesworkshops hebben effect gehad op de verbetering van het technisch leesniveau en hebben een handreiking gegeven voor de bevordering van het leesplezier. Omdat de resultaten uit de motivatie-enquête, de evaluatiegesprekken en de observatiegegevens niet overeenkomen is meer onderzoek nodig. Ook het feit dat het een quasi-experiment betreft, waardoor een controlegroep ontbreekt, betekent dat het onderzoek een voorlopig karakter heeft. De bewijsvoering is nog onvolledig, waardoor ook om deze reden vervolgonderzoek nodig is (Harinck, 2010).

Of de tweede verwachting uit zal komen kan ik nu nog niet beantwoorden. De leerkrachten hebben het lezen in niveaugroepen voor de kinderen uit de onderzoeksgroep wel laten vervallen. De kinderen mogen nu stillezen in de klas. Ze zien dat de kinderen gemotiveerd zijn om te lezen en het leuk vinden om over hun boek te vertellen. De kinderen krijgen ook de ruimte om in de klas voor te lezen uit hun boek en te vertellen wat ze er zo leuk aan vinden. Mijn onderzoek heeft de leerkrachten nieuwe ideeën gegeven om de leerlingen op niveau uit te dagen en te motiveren om te lezen.

Zelf heb ik enorm veel kennis en ervaring opgedaan, waardoor ik niet alleen de sterke lezers uit groep 3 beter kan begeleiden, maar ook het leesonderwijs in het algemeen kan verbeteren. Ook mijn critical friends vinden de resultaten interessant en geven aan in hun onderwijs nog meer aandacht te gaan besteden aan stillezen en leesplezier.

Literatuurlijst

Aarnoutse, C.A.J. (2004). Ontwikkeling van beginnende geletterdheid.

Afscheidsrede, Katholieke Universiteit Nijmegen. Nijmegen: Thieme MediaCenter.

Aangetroffen op 17 april 2014 op:

<http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/19451/19451%20ontwvabeg.pdf?sequence=1>

Alderweireldt, T. et.al. (1998). Leeswijzer 12-14 jaar. Deurne: Wolters Plantyn.

Boendermaker, C., Blok, H., & Oostdam R. (2013). Leesvaardigheid ontwikkelen.

Lezen boven AVI-niveau kan prima. *JSW* 2013(2), 12-15.

Brinkman, J. (2000). *De vragenlijst* (2^e ed.). Groningen: Noordhoff Uitgevers

Chambers A. (2012). *Leespraat. De Leesomgeving & Vertel eens*. Leidschendam: NBDBiblion Uitgeverij

Filipiak, P. (2013). Verhoging van de leesmotivatie. Begrip voor leesmotivatie. *JSW, jan 2013* (5), 20-22

Forrer, M., & Mortel, K. van de (2010). *Lezen...denken...begrijpen. Handboek begrijpend lezen in het basisonderwijs* (2^e ed.). Amersfoort: CPS

Gladdines, T. *Plint*. Aangetroffen op 10 februari 2014 op: <http://www.plint.nl/plint/aan-de-muur/poezieposters/poezieposter-als-je-zelf-nergens-woont-tim-gladdines/>

Harinck, F. (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek* (13^e ed.). Antwerpen-Apeldoorn: Garant, Windesheim

Houtveen, A.A.M., Brokamp, S.K., & Smits, A.E.H. (2009). *Lezen is weer leuk. Achtergronden en ontwikkelingen in het eerste projectjaar van het LeesInterventie-project voor Scholen met een totaalaanpak (LIST)*. Utrecht: Hogeschool Utrecht, Kenniscentrum Educatie van de Faculteit Educatie, Zuidam & Uithof Utrecht BV

Lange, R. de, Schuman H., & Montesano Montessori, N. (2011), *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals* (4^e ed.). Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Lucas, H. (2008, 7 februari). *Veilig Leren Lezen, Kiezen voor lezen*. Zwijssen.

Aangetroffen op 10 april 2014 op:

[file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_kiezen_voor_lezen_0208%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_kiezen_voor_lezen_0208%20(1).pdf)

Lucas, H. (2011, 19 september). *Veilig Leren Lezen, Juf, mag ik met de zonboekjes werken?* Zwijssen. Aangetroffen op 16 april 2014 op:

file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_0711_juf-zonboekjes-werken_int.pdf

Lucas, H., & Zuurwelle, B., (2011, 12 april). *Veilig Leren Lezen. Ster? Maan? Raket? Of zon?* Zwijssen. Aangetroffen op 10 april 2014 op:

[file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_lo_0311_ster_maan_raket_int%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_lo_0311_ster_maan_raket_int%20(8).pdf)

Maliepaard, B. (2011, 7 mei) Een olifant op de thee, *Trouw, Katern Boeken*.

Aangetroffen op 4 april 2014 op: <http://www.basmaliepaard.nl/publicaties/trouw-recensie/een-olifant-op-de-thee>

Morgan, D.N., Mraz, M., Padak, N.D., & Rasinski, T. (2009), *Independent Reading: Practical strategies for grades K-3*. New York: The Guilford Press

Nelissen, J. (2009). De ontwikkeling van wiskundige inzichten bij jonge kinderen. *Het jonge kind*, juni 2009 (10), 16-19

Paus, H. (red.) (2002). *Portaal, Praktische Taaldidactiek voor het primair onderwijs*. Bussum: Uitgeverij Couthino

Rijksoverheid (2011). Kamerbrief Actieplannen. Aangetroffen op 31 juli 2012 op: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/23/briefactieplannen.html>

School (2013). Schoolgids 2013-2014. Aangetroffen op: <http://www.xxxschool.nl/docs/Schoolgids.pdf>

SLO (2004). *Slimme Taal. Algemene handleiding*. Enschede: SLO. Aangetroffen op 26 maart 2014 op: file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/Algemene_handleiding_nieuwe_versie.pdf

Smits A., & Braams T. (2006). *Dyslectische kinderen leren lezen. Individuele, groepsgewijze en klassikale werkvormen voor de behandeling van leesproblemen*. Amsterdam: Boom

Steeg, M. van der, Vermeer, N. & Lanser, D. (2011). Nederlandse onderwijsprestaties in perspectief, CPB Polic Brief, 2011/05, Niveau onderwijs daalt, Vooral de beste leerlingen blijven achter. Aangetroffen op 31 juli 2012 op:

file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/cpb-policy-brief-2011-05-nederlandse-onderwijsprestaties-perspectief.pdf

Stegeman W. (2011, 12 april) *Veilig Leren Lezen, Uitmuntende lezers na de wintersignalering: raket of zon?* Zwijssen. Aangetroffen op 13 april 2014 op:
file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_0311_uitmuntende_lezers_wintersign_int.pdf

Stegeman, W. (2012, 3 juli). *Veilig Leren Lezen, Wanneer kan een vroege lezer de zoonpak volgen?* Zwijssen. Aangetroffen op 16 april 2014 op:
[file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_0712_wanneer_zoonpak%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/nbout_000/Downloads/vll_art_0712_wanneer_zoonpak%20(2).pdf)

Struiksma, A.J.C., Leij, A. van der & Vieijra, J.P.M. (2009). *Diagnostiek van technisch lezen en aanvankelijk spellen* (8^e ed.). Amsterdam: VU Uitgeverij

Vernooy K. (2006). *Elke leerling een competente lezer! Effectief omgaan met verschillen in het leesonderwijs. Wat werkt?* (2^e ed.). Amersfoort: CPS

Visser, J., Laarhoven, A. van & Beek, A. ter (1994). *AVI toetspakket*. s'-Hertogenbosch: KPC

Wikipedia (2012). Niveaulezen. Aangetroffen op 6 april 2014 op:
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Niveaulezen>

Wikipedia (2014). Habit, Aangetroffen op 30 april 2014 op:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Habit>

A

Reden zonversie VLL:

A kon al lezen in groep 2. Na kern 1 is hij in de zonversie gaan werken.
Hij scoort op de wintersignalering goed tot zeer goed en de lentesignalering goed.
Voor CITO leestechiek scoort hij A.

Algemeen beeld leerling:

A is heel intelligent en werkt vlot. Zowel voor taal als rekenen scoort hij op A niveau. Hij is snel van slag. Wanneer hij iets niet meteen begrijpt, huult hij vaak. Dit geldt voor het werken in de klas, maar ook tijdens het voetballen buiten.

B

Reden zonversie VLL:

B kon in groep 2 al lezen. Hij is samen met A na kern 1 in de zonversie van VLL gaan werken. Hij scoort bij signaleringen uit VLL uitmuntend voor lezen en heeft voor CITO leestechiek een A.

Algemeen beeld leerling:

B is een rustige, evenwichtige jongen. Hij is lief en luistert altijd goed. Hij werkt keurig en vlot. Hij kan al heel veel werk aan. Ook voor rekenen krijgt hij extra werk.

C**Reden zonversie VLL:**

C scoort zowel op de wintersignalering als de lentesignalering op leesniveau uitmuntend. Zijn CITO leestechniek is OP A niveau. Volgens de aanbeveling vanuit de methode Veilig Leren Lezen, mag C werken uit de zonversie van VLL.

Algemeen beeld leerling:

C is een stille, onopvallende jongen. Hij vraagt weinig aandacht. Hij heeft weinig of geen hulp nodig bij het maken van de taalopdrachten.

Het contact met medeleerlingen is goed. Hij voetbalt graag in de pauze.

D**Reden zonversie VLL:**

Op de signaleringen van VLL scoort D goed tot uitmuntend. Voor CITO scoort hij een A. Volgens de aanbevelingen vanuit VLL mag D de zoonpak volgen.

Algemeen beeld leerling:

D is een slimme jongen. Hij haalt A scores voor CITO leestechniek en rekenen. D werkt langzaam en is snel afgeleid. Het zonboekje geeft hem meer uitdaging. Ook voor rekenen heeft hij extra werk. D speelt nog erg graag en dan het liefst met E, zijn beste vriend.

E

Reden zonversie VLL:

E heeft op de wintersignalering goed tot zeer goed gescoord. De lentesignalering was goed. Op CITO leestechiek scoort hij een A. E is de enige leerling die vanuit de methode niet genoemd wordt voor zonversie. De leerkracht laat hem daar wel in werken, omdat ze denkt dat hij dit goed aankan en hij meer uitdaging nodig heeft.

Algemeen beeld leerling:

E is in de klas een stille jongen. Hij heeft een echte vriend waar hij altijd mee optrekt (ze wonen naast elkaar en zijn vrienden vanaf babytijd). E weet heel veel en dat is duidelijk te merken bij vakken als biologie en techniek. CITO rekenen maakt hij op A+ niveau en ook daarvoor krijgt hij extra werk. E speelt nog heel graag en gaat graag op de computer rekenen.

F

Reden zonversie VLL:

F is na de lentesignalering in de zonboekjes gaan werken. Volgens de methode werd dit al eerder aangeraden, maar de leerkracht vond het nog te snel. Op dit moment gaat het goed. F scoort voor de lentesignalering uitmuntend op leesgebied en voor CITO leestechiek een A.

Algemeen beeld leerling:

F is een rugzakleerling (PDD-NOS) en heeft twee keer per week een uur extra begeleiding. Deze tijd wordt o.a. besteed aan rekenen, omdat hij daar erg veel moeite mee heeft. F is een aardige en beleefde jongen. Hij heeft begin dit schooljaar veel extra hulp gekregen bij VLL en ook thuis is er veel met hem gelezen. F schoot toen omhoog met zijn resultaten.

Bijlage 2 Nederlandse onderzoeken m.b.t. verbetering technische leesontwikkeling

	Enschedese leesverbeterplan	Project Radslag	LIST 1^e trajectjaar	Zonaanpak
	Vernooy	Struiksma	Thoni Houtveen	Veilig Leren Lezen
Karakteristiek	Alleen die aanpakken worden toegepast die hun positieve effect in de praktijk hebben bewezen (effectief leesonderwijs)	Aanpak dyslexie, remediërend. Bedoeld voor leerlingen met niveau voldoende of lager. Op individuele basis.	Leesachterstand en leesproblemen. Vooral gericht op risico-leerlingen en het signaleren van problemen. Zorgen dat kinderen functioneel geletterd het onderwijs verlaten: evidence based.	Opbouw leerstof is hetzelfde als bij de maanaanpak. Kinderen krijgen de stof een aantal maanden eerder aangeboden. De stapjes die worden genomen zijn soms iets groter dan bij de maanaanpak.
Doelen	Hoge doelen opvallend; duidelijke leerdoelen; niet de landelijke norm, maar hoger en met succes;	Percentage uitval terugbrengen. Op jongere leeftijd vaststellen van dyslexie.	Concrete, hoge, haalbare doelen. Opbrengstgericht. Zelfstandige,	Lezen en schrijven op een hoger niveau dan de basisgroep. Sociaal-emotioneel

	opbrengstgericht. Goede leesgewoonten en leesvaardigheid ontwikkelen.		gemotiveerde lezers.	verbonden met de groep blijven. Hiaten in lees- en spellingsvaardigheid voorkomen.
AVI		Frustratieniveau is te moeilijk. Bij M4 (oud) uit de gevarenczone Bij E6 is de minimumdoelstelling bereikt	Op of boven hoogste instructieniveau: uitdaging is essentieel om tot resultaten te komen. 2x per jaar AVI afnemen en doortoetsen tot frustratieniveau. Handelen afstemmen op toetsgegevens. Lat hoog. Toetsen is geen doel op zich.	Zonaanpak eind groep 3 tot AVI E4. AVI bij boekkeuze niet leidend. Methode gebonden toetsgegevens en observatie.
Hardop of stil lezen?	Lezen voor jezelf is de prettigste manier van lezen. Door meer	Hardop lezen	Stillezen is efficiënter dan hardop lezen, omdat	Beiden

	motivatie ga je meer lezen. Daardoor wordt de leesvaardigheid vergroot. Niveaulezen heeft geen positieve effecten op de leesontwikkeling. Dit tast het zelfvertrouwen en de zelfwaarde aan.		het gemiddeld 30% sneller is. Er worden meer woorden gelezen. Stil lezen moet je leren. Waar mogelijk stil lezen. Waar nodig hardop lezen. Afwisselen met hardop lezen, omdat het anders saai is. Niveaulezen helpt niet.	
Instructie	Leerkracht is de belangrijkste factor: kwaliteit en effectiviteit van de instructie van belang. Veel instructie, vooral bij zwakke lezers. Instructie op groeps- en subgroep niveau.	Remedial Teacher werkt met de leerling.	Meer klassikale instructie. Convergente differentiatie. Directe instructie. Van leerkracht-gestuurd naar leerling-gestuurd.	Veel directe instructie.

Woord of tekst-niveau?	Tekstniveau en ook woordniveau	Beiden: Het lezen van tekst laat grotere vorderingen zien dan woordlezen. Naast het lezen van teksten moet woord-herkenning apart geoefend blijven worden: de directe woord-herkenning moet voldoende geautomatiseerd worden.	Betekenis van de volle context is beter voor ontwikkeling van de leesvaardigheid dan losse woorden; Vloeiend lezen gaat om het vermogen om woorden te ordenen in betekenisvolle grammaticale eenheden waardoor interpretatie mogelijk wordt. Het is niet het directe resultaat van de vaardigheid om woorden te herkennen.	Beiden
Leestijd	Veel leesuren.	Veel oefenen;	Veel lezen.	Vast

	Elke dag op een vast tijdstip. Extra tijd besteden aan zwakke lezers.	'drill and practice'	De roostertijd voor lezen uitbreiden; minimaal 250 minuten per week in groep 3. De nadruk ligt niet op leestijd, maar op het aantal woorden. Meer leestijd voor zwakke lezers. Vloeiend lezen ontwikkelt zich door oefening. Afmeten aan AVI.	ingeroosterde tijd voor methode. Advies om de kinderen daarnaast minstens een half uur per week zelfstandig te laten lezen.
Methode	De leerstof staat centraal. Kwalitatief verantwoorde methodes.	Tekstniveau: wacht, hint, prijs methodiek. Woordniveau: computer-gestuurd programma.	Geen methode. Het einddoel is: zelfstandige, gemotiveerde en strategische lezers. Lezen om te leren en voor het plezier.	Methode staat centraal.

Lees- omgeving	De klassen- bibliotheek en het stillezen zijn belangrijke facetten van een rijke leesomgeving.		Een rijke en aantrekkelijke leesomgeving is van belang. Combinatie van verhalende en informatieve boeken.	Hiervoor heeft Zwijsen een aparte methode: Zo leuk is lezen! Dit maakt geen deel uit van de methode Veilig Leren Lezen.
Lees- plezier	Leesplezier wordt bevorderd door stilleesbeleid. Dit geeft meer zelfvertrouwen.	Lezen hoeft niet leuk te zijn (Sesam-straat- doctrine).	Kinderen zullen veel lezen als boeken interessant zijn. Ze mogen zelf kiezen. Praten over leesbeleving en leeservaring.	Verplichte teksten.

Bijlage 3 Planningsschema

Datum	Actie	Wie
12 maart	AVI beginmeting	onderzoeker
12 maart	Motivatatie-enquête beginmeting	onderzoeker
12 maart	Interview leesinteresse	onderzoeker
19 maart	Workshop 1	onderzoeker
21 maart	Workshop 2	onderzoeker
25 maart	Workshop 3	onderzoeker
26 maart	Workshop 4	onderzoeker
3 april	Workshop 5	onderzoeker
4 april	Workshop 6	onderzoeker
9 april	Workshop 7	onderzoeker
11 april	Workshop 8	onderzoeker
15 april	Workshop 9	onderzoeker
16 april	Workshop 10	onderzoeker
6 mei	Workshop 11	onderzoeker
7 mei	Workshop 12	onderzoeker
11 mei	AVI eindmeting	onderzoeker
12 mei	Motivatatie-enquête eindmeting	onderzoeker
12 mei	Evaluatie gesprekken	onderzoeker

Bijlage 4 Interview leesinteresse

Leerling A

Hou je van lezen?

Ja.

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen nog fijner wordt?

Mmm.... Is niet nodig.

Lees je graag tijdschriften?

Nee. De Donald Duck vind ik wel leuk. Ik lees meer in boeken.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaai, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

Op de bank. Lawaai vind ik niet zo leuk. Ik vind het ook leuk als ik iemand voor kan lezen.

Heb je lievelingsboeken?

Mmm.... Dat weet ik niet nee, die heb ik niet.

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

Spannende boeken. Over piraten, een schip. Ik vind gewoon boeken allemaal leuk.

Heb je een favoriete schrijver?

Ik weet de naam niet meer. Ik weet het boek ook niet meer.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Ja, hier op school.

Waarom heb je het vaker gelezen?

Het is omdat ik het leuk vind. Het heet beer zonder baas

Hoe vaak heb je het gelezen?

Ik denk 4 keer.

Leerling B

Hou je van lezen?

Niet heel erg.

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen nog fijner wordt?

?

Lees je graag tijdschriften?

Nee, die lees ik niet. Ik zit nu bij de pipapandaclub, dat geeft nu tamtam aan mij en tamtam heeft altijd achterop één bladzijde verhaaltje en die lees ik altijd als ik hem krijg.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaaiig, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

Ja, rustig op mijn kamer, want dan stoort niemand me. Het liefst op varken, dat is een knuffel van me en die is heel groot.

Heb je lievelingsboeken?

Voetbalboeken. Daar heb ik er namelijk 3 van. Eentje is in de aanval, eentje is de wedstrijd, de andere ben ik vergeten.

Zijn die voorgelezen of heb je die zelf gelezen?

Gewoon zelf lezen. Elke avond lees ik uit een boekje voor aan papa, mama en Casper.

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

(O ja, ik weet het 3e boek van voetbal, alle ballen op Joerie. Eh... het team waar ze tegen moeten spelen is heel goed, dus Joerie schiet, maar moet zelf dan veel ballen dus tegenhouden. Maar ze hebben wél gewonnen. 4-3. Joerie is ook goed in keepen).

Hoe vaak heb je het boek gelezen?

Eh... niet heel vaak. Weet je waarom? Die koop ik uit de bibliotheek.

Ga je vaak naar de bibliotheek?

J, want je mag 'm 4 weken houden en ik mag hem nog een week houden.

Lezen over dieren.

Heb je een favoriete schrijver?

Nee, eh... ik heb wel heel veel boeken van Paul van Loon. De twee dieven. Alle ballen op Joerie.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Meestal één keer.

Leerling C

Hou je van lezen?

Mmm... soms.

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen nog fijner wordt?

Weet niet.

Lees je graag tijdschriften?

Mmm... ja. Donald Duck Junior. Eh... nou m'n broer kreeg ze vroeger, maar nu hebben we ze allemaal al.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaaiig, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

In de woonkamer. Ik zit op de vensterbank.

Heb je lievelingsboeken?

Eh... Harry Potter.

Zijn die voorgelezen of heb je die zelf gelezen?

Nou, eigenlijk wordt het meestal bij mijn broer voorgelezen, maar dan ga ik meestal ook luisteren.

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

Ehm... dat weet ik niet. Voetbal.

Heb je een favoriete schrijver?

Nee.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Ehm.... Ja.

Welk boek was dat?

Dat weet ik niet meer.

Hoe vaak heb je het gelezen?

?

Leerling D

Hou je van lezen?

Ja.

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen nog fijner wordt?

Mmm...ik denk het wel.

Hoe zou ze dat kunnen doen? Heb je een ideetje?

Nee.

Lees je graag tijdschriften?

Die doe ik bijna nooit. Ik vind boeken wel leuker.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaaiig, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

School. Rustig. Een plekje voor mezelf.

Lees je thuis ook?

Nee.

Ook niet als je gaat slapen?

Nee. Maar dan moet het van mijn moeder.

Vind je het niet leuk? Wat voor boekjes lees je dan?

Boekjes die nog heel makkelijk zijn.

Wil je moeilijke boekjes?

Ja, wel wat moeilijker dan.

Zou je thuis wel willen lezen als de boekjes moeilijker zijn?

Ja.

Heb je lievelingsboeken?

Een boek thuis vind ik wel heel leuk. Altijd maar draaien.

Heb je dat boek zelf gelezen of is dat aan je voorgelezen?

Zelf gelezen.

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

Dieren.

Heb je een favoriete schrijver?

Nee.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Ja. Ik weet niet meer hoe die heet.

Hoe vaak heb je het gelezen?

3x

Leerling E

Hou je van lezen?

Mmm... best.

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen nog fijner wordt?

Mmm... nou, ik weet het niet.

Lees je graag tijdschriften?

Nee. O ja, mmm... de ... ehmmm...Rangerclub.

Wie is daar lid van?

Ikke

Hoe vaak krijg je dat blad?

Elke week.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaaiig, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

mmm... in de stoel van papa, voor de tv.

En staat de tv dan aan?

Nee.

Vind je het vervelend als de tv aanstaat als je leest?

Nee

En als het heel druk is in de kamer?

Dan doe ik iets anders.

Lees je 's avonds ook wel eens in je bed?

Ja

Lees je dan zelf of wordt je dan voorgelezen?

Ik lees mama voor. En dan lees ik daarna ook nog bij het Wereld Natuur Fonds, dat lees ik ook daarna.

En wat lees je aan mama voor?

Was ik maar

Heb je lievelingsboeken?

?

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

Oorlogs, over straaljagers ofzo. Dieren.

Lees je die zelf of worden die voorgelezen?

Lees ik zelf

Heb je een favoriete schrijver?

Nee.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Nee.

Leerling F

Hou je van lezen?

Zo'n klein beetje (maakt een gebaar met zijn duim en wijsvinger).

Hoe kan jouw leerkracht zorgen dat lezen fijner wordt?

Ja, maar ik maak zelf boeken. ... Ja, maar dat hebben ze hier niet.

Wat hebben ze hier niet? Wat zou je dan willen?

Boeken over superhelden.

En Dolfje is geen superheld?

Nee, maar die vind ik wel leuk.

Lees je graag tijdschriften?

De Donald Duck die ga ik niet lezen en die heb ik niet.

Waar vindt je lezen het fijnst (rustig/lawaaiig, muziek, alleen/anderen om je heen, aan tafel/gemakkelijke stoel, kussen)?

Bij mijn eigen plek waar ik altijd zit. Het maakt niet uit of het druk is of niet. Maar als ik uit m'n hoofd lees dan vindt ik drukte niet leuk. Maar als ik gewoon hardop lees dan maakt het niet uit.

Lees je thuis ook?

Nee, soms, nee dan lees ik niet, dan kijk ik gewoon een luisterverhaal.

Heb je lievelingsboeken?

Ik vond de Lion .. o, nee, dat vond ik een klein beetje leuk de Lion King. Dat is een luisterverhaal, maar die kun je ook gewoon voorlezen.

Ik weet wel eentje. Ik zit aan het nadenken.

O ja, ik weet wel een boek ... die ik zelf ga maken. Een Spidermanboek. En die moet Engels, want ik maak altijd Engelse boeken. Ik kan een beetje Engels schrijven.

Wat voor boeken lees je het liefst (spannend, dieren, lachen, stripboeken, informatief, ...)?

Spannend.

En waar moet dat over gaan?

Bedoel je in mijn fantasie of ...?

Als je een boek kon kiezen in de bibliotheek en er zou een boek staan dat precies gaat over wat jij wilt lezen?

Marvel, Batman, DC

Heb je een favoriete schrijver?

Maar ik denk als een strip een beetje hetzelfde is als een boek.

Een strip heeft meer plaatjes en een boek vooral letters.

Oke, eh dan ... hier vind ik boeken leuk van Dolfje Weerwolfje en die boeven. Die daar bij de klas zijn. Maar die vind ik niet zo leuk meer. Ik denk als ik het niet meer leuk vind als er steeds dan nieuwe dingen uitkomen en dan vind ik die dan leuker dan die andere.

Heb je wel eens iets meer dan één keer gelezen?

Ehm ... ja. Die met de boeven.

Hoe vaak heb je het gelezen?

Die heb ik twee keer gelezen.

Bijlage 5 Motivatie-enquête

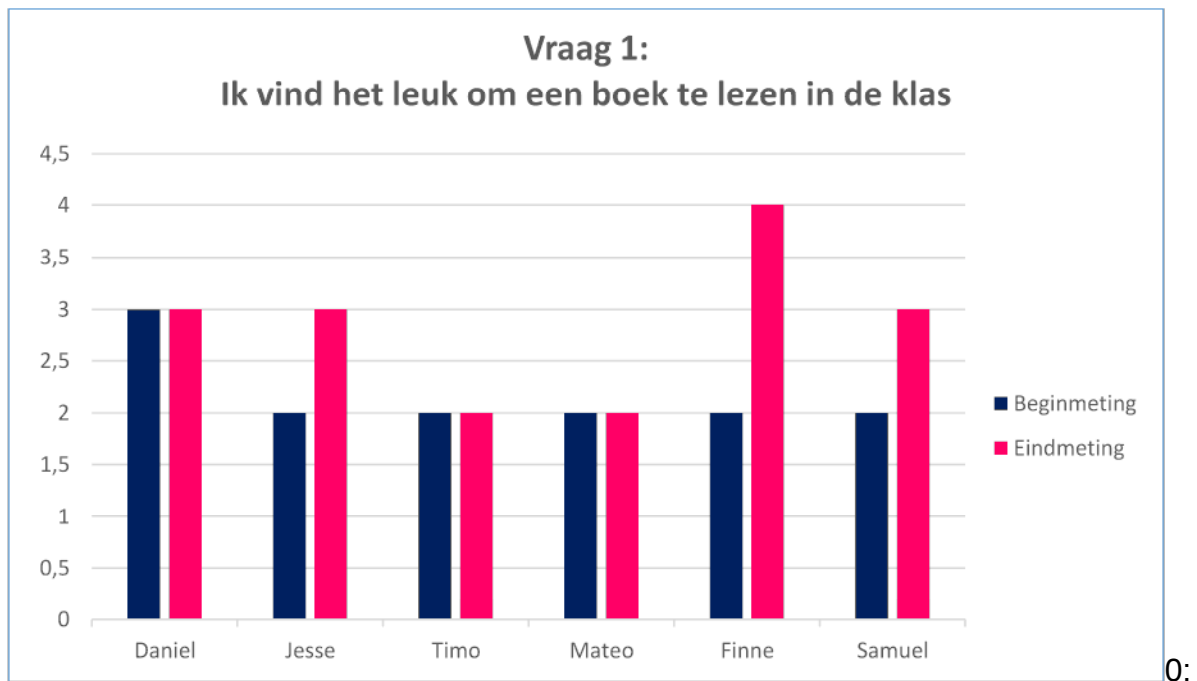
nummer	vraag	
1	Ik vind het leuk om een boek te lezen in de klas	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
2	Ik vind het leuk om te praten over boeken	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
3	Ik vind lezen gemakkelijk	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
4	Ik vind lezen belangrijk	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
5	Ik lees graag een boek omdat ik daar veel van kan leren	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
6	Ik doe goed mijn best voor lezen	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
7	Ik besteed liever tijd aan	☐ Nooit

	lezen dan aan andere vakken	☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
8	Er zijn nog veel boeken die ik wil lezen	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak
9	Als ik vrij ben lees ik graag een boek	☐ Nooit ☐ Bijna nooit ☐ Soms ☐ Vaak ☐ Heel vaak

Bijlage 6 Resultaten motivatie- enquête

Voor de motivatie-enquête is een begin- en een eindmeting gedaan. De resultaten van de enquête worden per vraag afzonderlijk weergegeven in een staafdiagram. De staafdiagrammen geven een beeld van de vergelijkingen tussen de verschillende antwoorden.

In figuur 1 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik vind het leuk om een boek te lezen in de klas'.

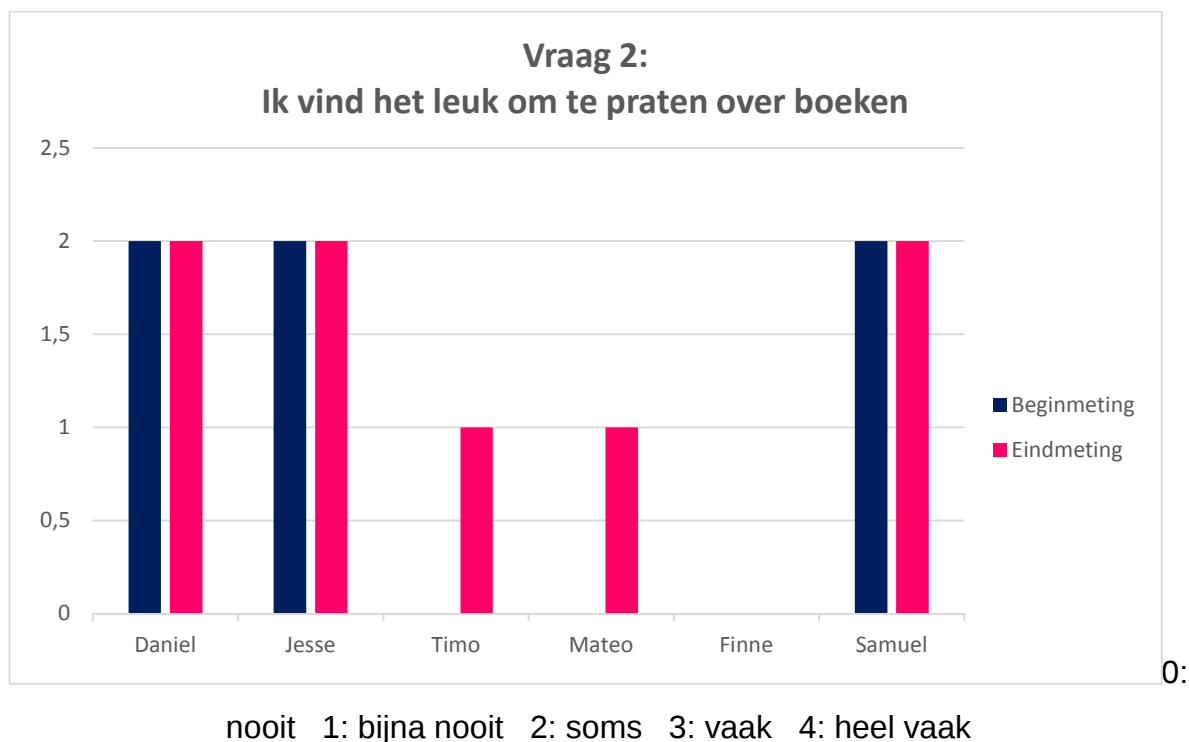
nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

Figuur 1: Uitslag vraag 1

Bij de beginmeting geven vijf leerlingen aan het soms leuk te vinden om een boek te lezen in de klas (B, C, D, E, F). Eén leerling vindt lezen in de klas vaak leuk (A). De gemiddelde score is 2,2. Deze score betekent dat de onderzoeksgroep 'een beetje gemotiveerd' is om een boek te lezen in de klas.

Bij de eindmeting na het onderzoek zijn drie leerlingen meer gemotiveerd om te lezen in de klas (B, E, F) en bij drie leerlingen is de motivatie gelijk gebleven (A,C,D). De gemiddelde score is gestegen naar 2,8. Dit komt overeen met de score 'gemotiveerd'. Bij 50% van de leerlingen is de motivatie om een boek te lezen in de klas gestegen. Bij 50% is de motivatie gelijk gebleven.

In figuur 2 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik vind het leuk om te praten over boeken'.

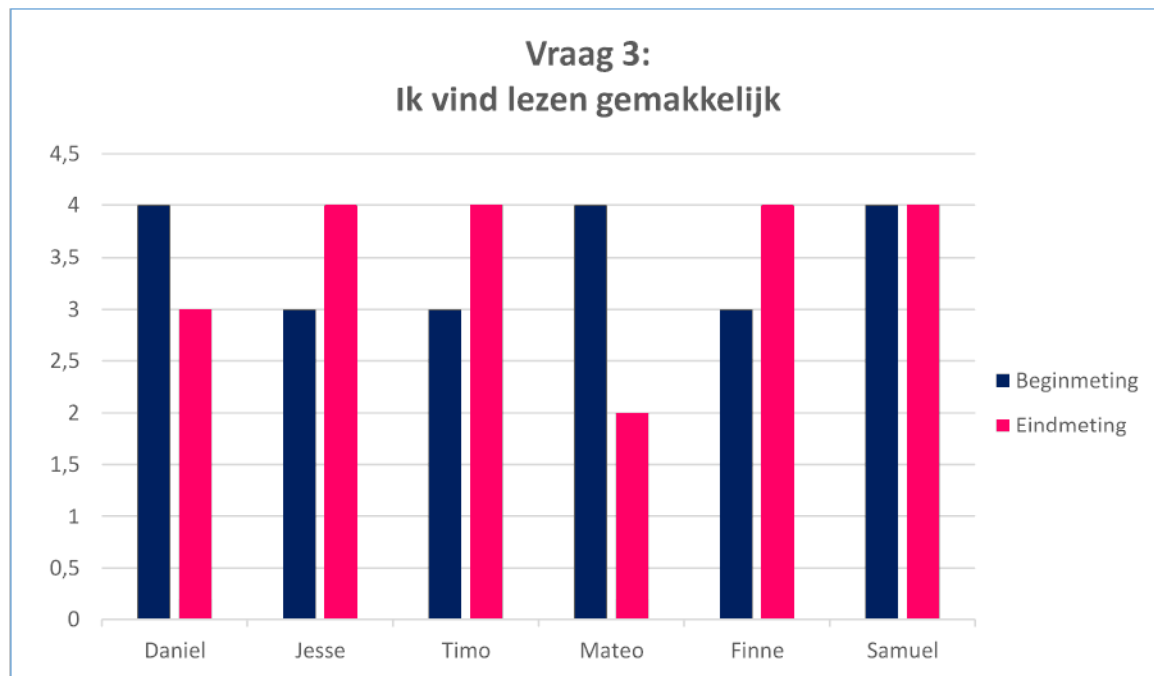
Figuur 2: Uitslag vraag 2

Bij de beginmeting geven drie leerlingen aan het soms leuk te vinden om te praten over boeken (A, B, F). Drie leerlingen vinden het nooit leuk om te praten over boeken (C, D, E). De gemiddelde score is 1,0. Deze score betekent dat de onderzoeksgroep gemiddeld 'bijna niet gemotiveerd' is om te praten over boeken.

Bij de eindmeting na het onderzoek zijn twee leerlingen meer gemotiveerd om te praten over boeken (C, D). Bij vier leerlingen is de motivatie gelijk gebleven (A, B, E, F). De gemiddelde score is gestegen naar 1,3. Dit komt nog steeds overeen met de score 'bijna niet gemotiveerd'.

Bij 33% van de leerlingen is de motivatie om te praten over boeken gestegen. Bij 66% is de motivatie gelijk gebleven.

In figuur 3 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik vind lezen gemakkelijk'.

nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

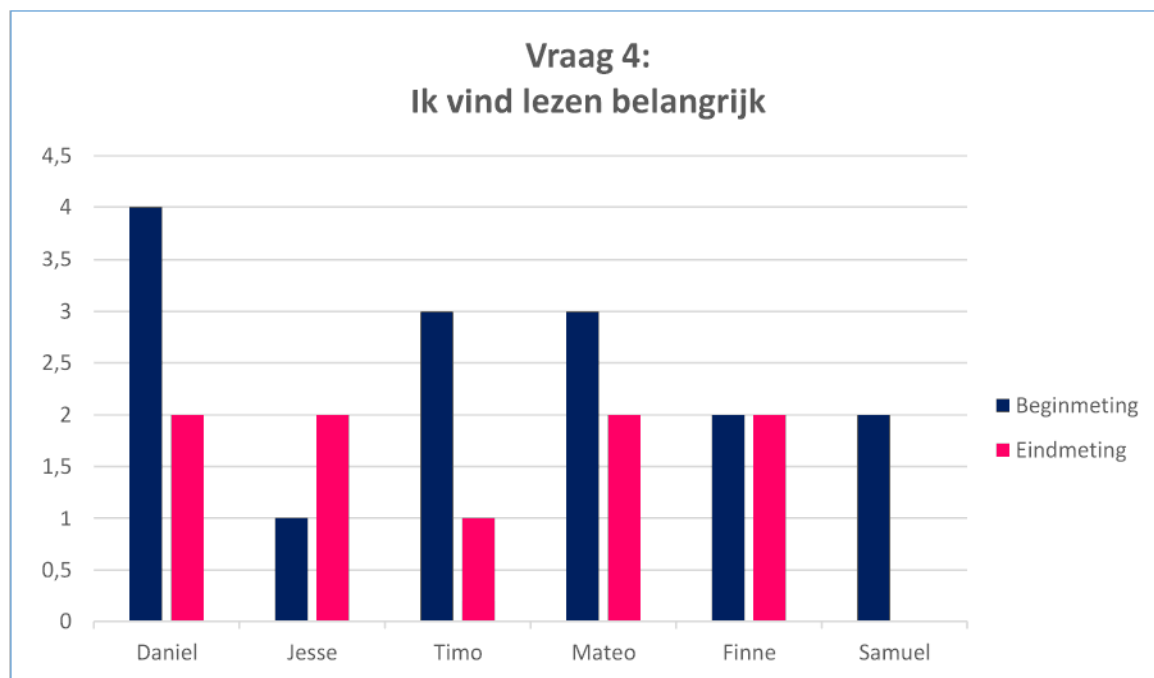
Figuur 3: Uitslag vraag 3

Bij de beginmeting geven drie leerlingen aan lezen vaak gemakkelijk te vinden (B, C, E). Drie leerlingen vinden lezen heel vaak gemakkelijk (A, D, F). De gemiddelde score is 3,5. Deze score komt overeen met 'zeer gemotiveerd'.

Bij de eindmeting na het onderzoek vinden drie leerlingen het gemakkelijker om te lezen in de klas (B, C, E). Bij één leerling is de mening gelijk gebleven (F). Twee leerlingen vinden lezen minder gemakkelijk (A, D). De gemiddelde score gelijk gebleven op 3,5. Dit komt nog steeds overeen met de score 'zeer gemotiveerd'.

Na het onderzoek vinden 50% van de leerlingen lezen gemakkelijker. Bij 17% is dit gelijk gebleven. 33% van de leerlingen vinden lezen moeilijker.

In figuur 4 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik vind lezen belangrijk'.

nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

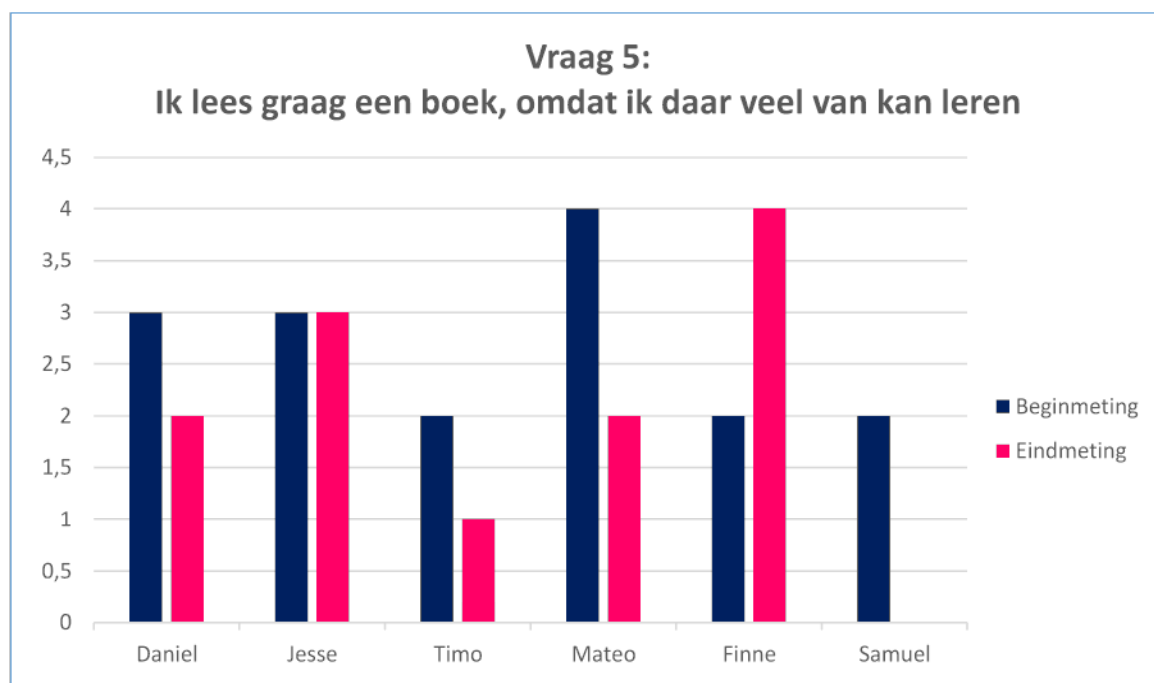
Figuur 4: Uitslag vraag 4

Bij de beginmeting geeft één leerling aan lezen bijna nooit belangrijk te (B). Twee leerlingen vinden lezen soms belangrijk (E, F). Twee leerlingen vinden lezen vaak belangrijk (C, D). Eén leerling vindt lezen heel vaak belangrijk (A). De gemiddelde score is 2,5. Deze score komt overeen met 'gemotiveerd'.

Bij de eindmeting na het onderzoek vindt één leerling lezen belangrijker (B). Bij één leerlingen is de mening gelijk gebleven (E). Vier leerlingen vinden lezen minder belangrijk (A, C, D, F). De gemiddelde score is gedaald naar 1,5. Dit komt overeen met de score 'een beetje gemotiveerd'.

Na het onderzoek vindt 17% van de leerlingen lezen belangrijker. Bij 17% is de mening gelijk gebleven. 66% van de leerlingen vinden lezen minder belangrijk.

In figuur 5 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik lees graag een boek, omdat ik daar veel van kan leren'.

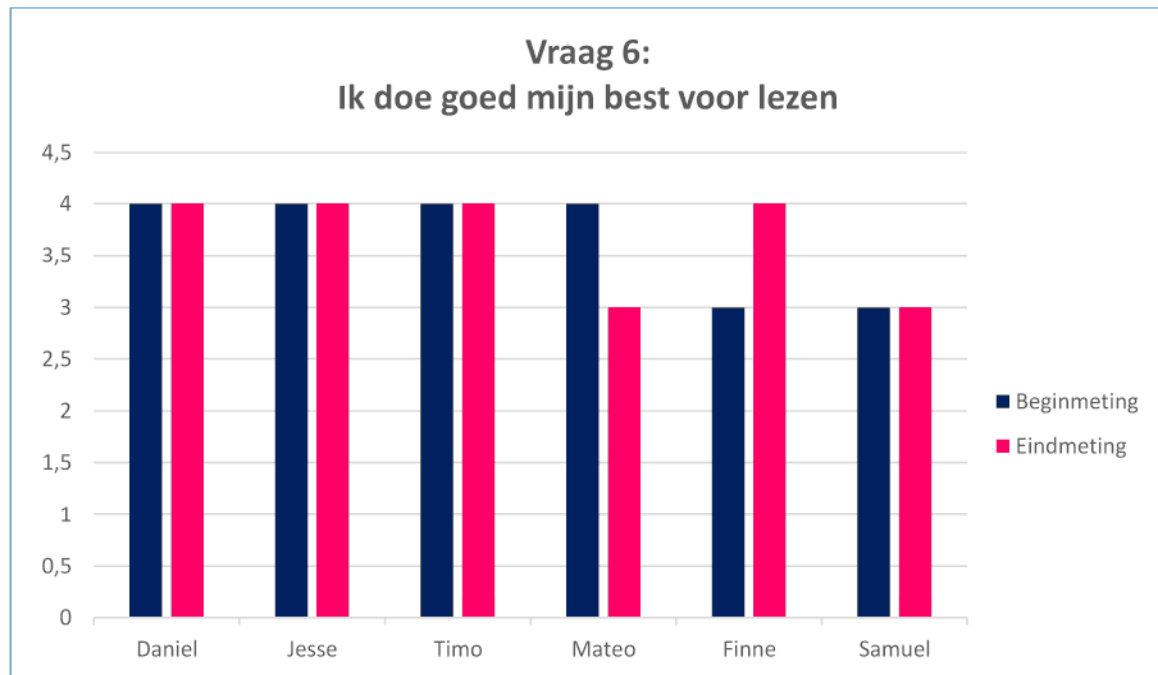
0: nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

Figuur 5: Uitslag vraag 5

Bij de beginmeting geven drie leerlingen aan soms een boek te willen lezen, omdat ze daar veel van leren (C, E, F). Twee leerlingen willen om deze reden vaak een boek lezen (A, B). Eén leerling wil om deze reden heel vaak een boek lezen (D). De gemiddelde score is 2,7. Deze score betekent dat de onderzoeksgroep 'gemotiveerd' is om een boek te lezen, omdat er veel van geleerd kan worden.

Bij de eindmeting na het onderzoek is één leerling meer gemotiveerd om te lezen, omdat je daar veel van kunt leren (E) en bij één leerling is de motivatie gelijk gebleven (B). Bij vier leerlingen is de motivatie gedaald (A, C, D, F). De gemiddelde score is gedaald naar 2. Dit komt overeen met de score 'een beetje gemotiveerd'. Bij 17% van de leerlingen is de motivatie om een boek te lezen, omdat je daar veel van kunt leren, gestegen. Bij 17% is de motivatie gelijk gebleven. Bij 66% is de motivatie gedaald.

In figuur 6 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik doe goed mijn best voor lezen'.

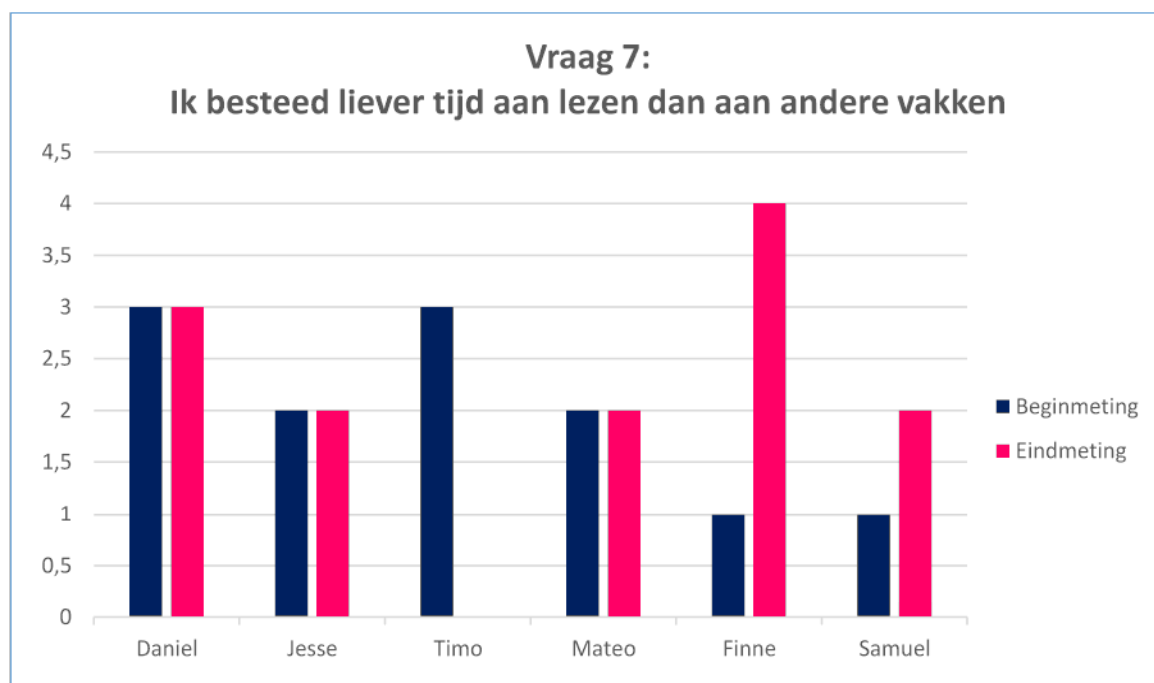
0: nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

Figuur 6: Uitslag vraag 6

Bij de beginmeting geven twee leerlingen aan het vaak goed hun best te doen voor lezen (E, F). Vier leerlingen doen heel vaak goed hun best voor lezen (A, B, C, D). De gemiddelde score is 3,7. Deze score komt overeen met 'zeer gemotiveerd'.

Bij de eindmeting na het onderzoek doet één leerling meer zijn best bij lezen (E). Bij vier leerlingen is de motivatie gelijk gebleven (A, B, C, F). Bij één leerling is de motivatie gedaald (D). De gemiddelde score is exact gelijk gebleven met 3,7. Dit komt overeen met de score 'zeer gemotiveerd'. Bij 17% van de leerlingen is de motivatie om goed zijn best te doen voor lezen gestegen. Bij 66% is de motivatie gelijk gebleven. Bij 17 % is de motivatie gedaald.

In figuur 7 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Ik besteed liever tijd aan lezen dan aan andere vakken'.

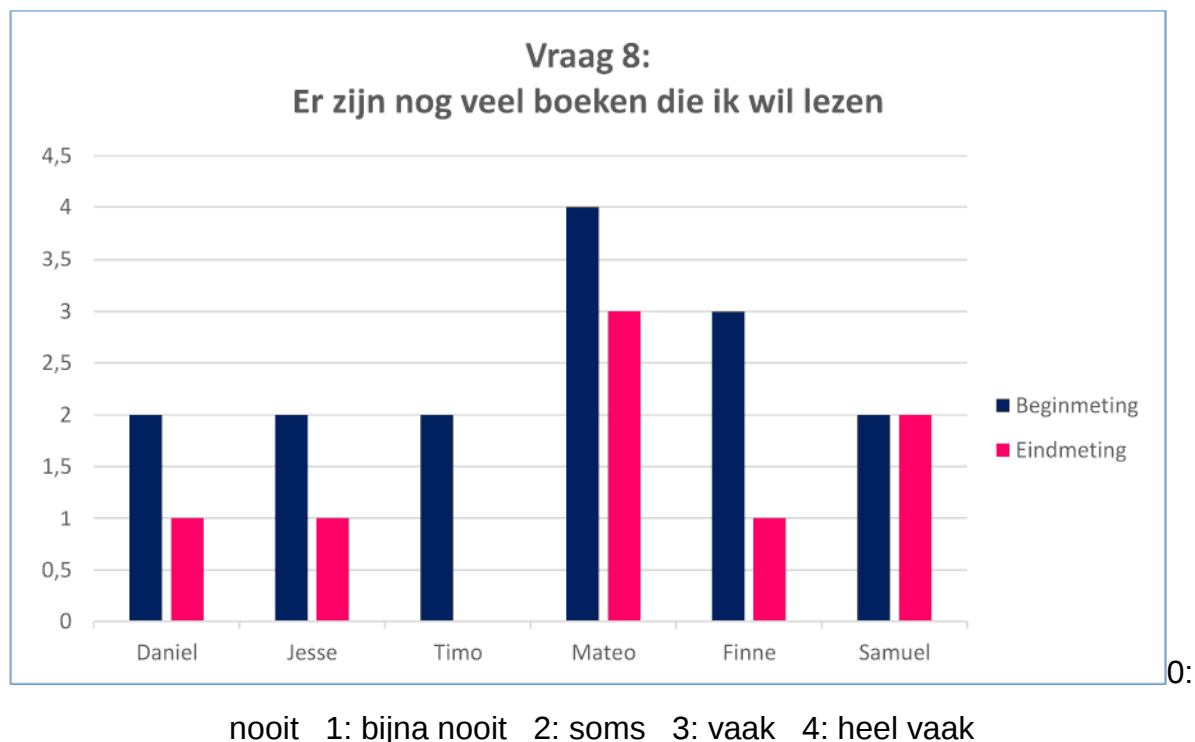
nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

Figuur 7: Uitslag vraag 7

Bij de beginmeting geven twee leerlingen aan bijna nooit liever tijd aan lezen te besteden dan aan andere vakken (E, F). Twee leerlingen besteden soms liever tijd aan lezen te dan aan andere vakken (B, D). Twee kinderen besteden hier vaak het liefst tijd aan (A, C). De gemiddelde score is 2. Deze score komt overeen met 'een beetje gemotiveerd'.

Bij de eindmeting na het onderzoek zijn twee leerlingen meer gemotiveerd om te lezen dan tijd te besteden aan andere vakken (E, F). Bij drie leerlingen is de motivatie gelijk gebleven (A, B, D). Bij één leerling is de motivatie gedaald (C). De gemiddelde score is gestegen naar 2,2. Dit komt nog steeds overeen met de score 'een beetje gemotiveerd'. Bij 33% van de leerlingen is de motivatie om te lezen in plaats van tijd te besteden aan andere vakken gestegen. Bij 50 % is de motivatie gelijk gebleven. Bij 17% is de motivatie gedaald.

In figuur 8 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Er zijn nog veel boeken die ik wil lezen'.

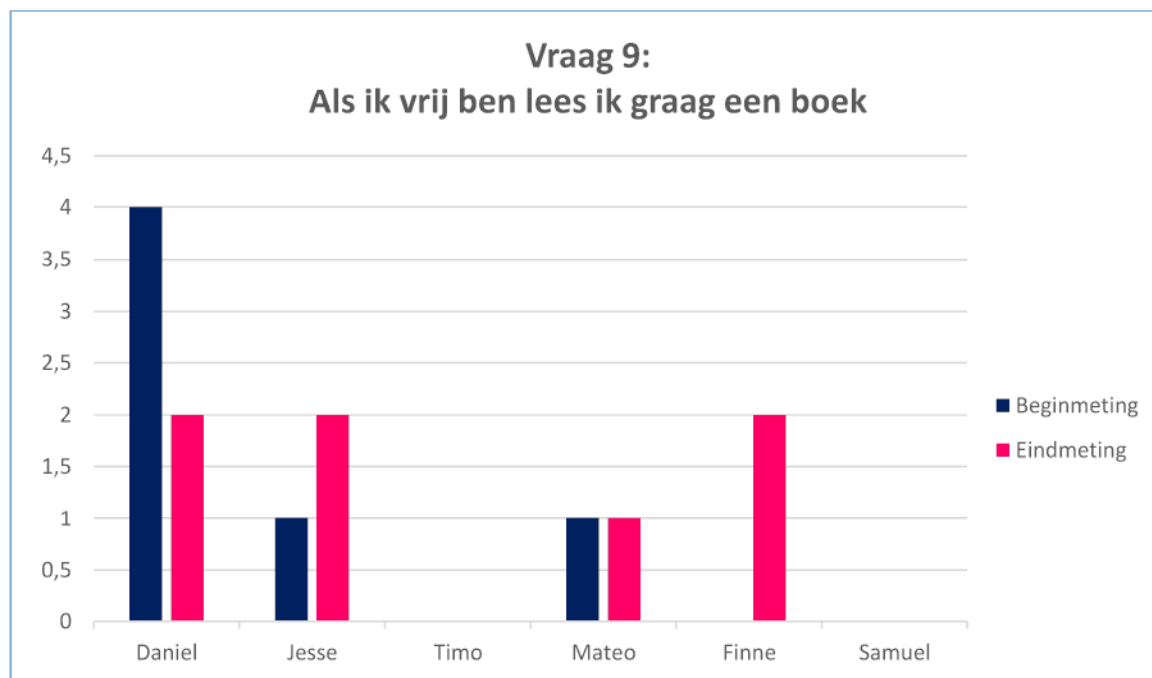
Figuur 8: Uitslag vraag 8

Bij de beginmeting geven vier leerlingen aan soms nog veel boeken te willen lezen (A, B, C, F). Eén leerling wil vaak veel boeken lezen (E). Eén leerling wil heel vaak veel boeken lezen (D). De gemiddelde score is 2,5. Deze score komt overeen met 'gemotiveerd'.

Bij de eindmeting na het onderzoek is de motivatie van één leerling gelijk gebleven (F). Bij vijf leerlingen is de motivatie gedaald (A, B, C, D, E). De gemiddelde score is gedaald naar 1,3. Dit komt overeen met de score 'bijna niet gemotiveerd'.

Na het onderzoek is 83% minder gemotiveerd om nog veel boeken te lezen. Bij 17% is de mening gelijk gebleven.

In figuur 9 zijn de antwoorden verwerkt die de leerlingen uit de onderzoeksgroep hebben gegeven op de vraag: 'Als ik vrij ben lees ik graag een boek'.

nooit 1: bijna nooit 2: soms 3: vaak 4: heel vaak

Figuur 9: Uitslag vraag 9

Bij de beginmeting geven drie leerlingen aan nooit graag een boek te lezen als ze vrij zijn (C, E, F). Twee leerlingen lezen bijna nooit graag een boek als ze vrij zijn (B, D). Eén leerling geeft aan heel vaak graag een boek te lezen als hij vrij is (A). De gemiddelde score is 1. Deze score betekent dat de leerlingen uit de onderzoeksgroep 'bijna nooit gemotiveerd' zijn om een boek te lezen als ze vrij zijn.

Bij de eindmeting na het onderzoek zijn twee leerlingen meer gemotiveerd om te lezen als ze vrij zijn (B, E) en bij drie leerlingen is de motivatie gelijk gebleven (C, D, F). Eén leerling is minder gemotiveerd (A). De gemiddelde score is gestegen naar 1,2. Dit komt nog steeds overeen met de score 'bijna nooit gemotiveerd'. Bij 33% van de leerlingen is de motivatie om een boek te lezen als ze vrij zijn gestegen. Bij 50% is de motivatie gelijk gebleven. Bij 17% is de motivatie gedaald.

Bijlage 7 Logboek leesworkshops

Leesworkshop 1		
Datum: 19 maart		
Doel: Hoe kies je een boek dat bij je past?		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Mijn lievelingsboek: Hoofdstuk uit De GVR	10 minuten
Mini-les	Hoe kies je een boek? Vertellen wat ik zelf mooi aan vind aan het boek. Hoe leen je een boek?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: Twee hoofdstukken van de GVR voorgelezen. F is druk en maakt gekke bewegingen. De kinderen zijn wel geboeid. Daarna mogen de kinderen zelf een boek uitkiezen in de schoolbibliotheek om stil te lezen. Aan het einde willen ze allemaal graag vertellen waar het boek over gaat. Ze vinden allemaal dat ze een leuk boek hebben uitgekozen. Ik heb de kinderen verteld dat ze vanaf nu niet meer in groepjes hardop lezen, maar zelfstandig mogen lezen uit een zelfgekozen boek.		

Leesworkshop 2 Datum: 21 maart Doel: Wat doe je als blijkt dat het boek toch niet leuk is?		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Hoofdstuk uit Minoes – Annie M.G. Schmidt	10 minuten
Mini-les	Wat doe je als je boek uit is? Wanneer kun je beter stoppen met het lezen van een boek?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: De kinderen vertellen enthousiast over hun boek. F vindt zijn boek niet zo leuk en ruilt het boek samen met mij om. Hij wil ook een boek over Dolfje Weerwolfje, net als C. De kinderen lezen lekker. F is wat onrustig. D wil graag stukjes voorlezen aan B. E moet even inkomen. C is in zijn boek gedoken.		

Leesworkshop 3 Datum: 25 maart Doel: Hoe kun je elkaar helpen een boek te kiezen?		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Zakelijke tekst: Dinosaurus ABC	10 minuten
Mini-les	Sterretjes in boek: leuk – niet leuk * tot *****	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting en opdracht	De kinderen doen in elk boek dat ze gelezen hebben een plakkertje met hun naam en het aantal sterretjes dat het boek volgens hen waard is.	5 minuten
Opmerkingen: We bedenken samen waar het boek, waaruit ik heb voorgelezen, over gaat. Het gaat niet over verhalen, maar over weet- of leerdingen. Ik vertel de kinderen dat ze daarvan ook leren lezen. De kinderen mogen een plakkertje voorin hun boek doen als het uit is. Daarop zetten ze hun naam en het aantal sterretjes dat het boek volgens hen waard is. De kinderen kunnen dan ook een boek kiezen dat een ander erg leuk vond. C komt vertellen dat hij een leuk boek heeft. Het is ook heel dik met moeilijke woorden.		

Leesworkshop 4 Datum: 26 maart Doel: Wat doe je als je een woord tegenkomt dat je niet kent?		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Boek met vreemde woorden (Annie M.G. Schmidt – Reus Borremans. Uit: Misschien wel echt gebeurd)	10 minuten
Mini-les	Wat doe je als je een woord tegenkomt dat je niet kent: Moeilijke en interessante woorden opschrijven	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting	De kinderen schrijven gekke of moeilijke woorden in hun boekje	5 minuten
Opmerkingen: Voordat ik het verhaal voorlees geef ik de kinderen de opdracht: luister of je gekke of moeilijke woorden hoort. Na afloop praten we over de moeilijke woorden in het verhaal. Door nog even een stukje terug en verder te lezen kun je vaak achter de betekenis komen. Alle kinderen hebben een eigen opschrijfboekje gekregen. Daarin mogen ze gekke of moeilijke woorden uit hun eigen boekje opschrijven. E is erg afgeleid. F en C letten niet goed op tijdens de uitleg. Bij rust in de klas gaat iedereen goed lezen. De kinderen willen graag woordjes opschrijven in hun nieuwe boekje. E vertelt mij dat hij 'alles al weet'. Hij doet regelmatig iets anders dan lezen. Ook vraagt hij regelmatig of het al tijd is om te stoppen. F laat mij alle moeilijke woorden zien. Er zijn er heel veel in zijn boek.		

Leesworkshop 5 Datum: 3 april Doel: Onthouden waar je in het boek gebleven bent		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Grote mensen (hoofdstuk uit: Paarden poepen op wc's – Lydia Rood)	10 minuten
Mini-les	De kinderen hebben moeite om de goede bladzijde terug te vinden. Wat doe je als je weer in je boek wil doorgaan met lezen? Een boekenlegger helpt om de goede bladzijde terug te vinden. Bedenk eerst even waar het verhaal ook alweer over ging.	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting en opdracht	Boekenlegger maken	5 minuten
Opmerkingen: Halverwege het verhaal dat ik voorlees doe ik 'per ongeluk' het boek dicht. Ik vraag de kinderen wat ik nu moet doen. A vertelt dat hij dan altijd naar de inhoudsopgave in het boek kijkt. Hij kan dan zien bij welk hoofdstuk hij is gebleven en welke bladzijde daarbij hoort. Als ik vertel over de boekenlegger zeggen de kinderen: 'O ja'. We gaan eerst 20 minuten zelf lezen en daarna mogen de kinderen zelf een boekenlegger maken. Het is de bedoeling dat ze een tekening maken over het boek dat ze aan het lezen zijn. De kinderen reageren enthousiast. F is erg onrustig en het lezen gaat moeizaam. E wil halverwege in zijn opschrijfboekje gaan werken. De andere kinderen lezen geconcentreerd.		

Leesworkshop 6 Datum: 4 april Doel: Voorspellen waar boek over gaat (helpt bij boekkeuze)		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Op de boerderij. Uit: Saskia en Jeroen – De Tweeling – Jaap ter Haar	10 minuten
Mini-les	Toen ik het boek nog niet gelezen had, waar dacht je dat het boek over zou gaan? Wat bracht je op die gedachte? Klopt jouw voorspelling?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: Ik laat de kinderen de voorkant van het boek zien en vraag of ze een idee hebben waar het boek over gaat. Ze vinden het best lastig. Het gaat over een tweeling, maar wat voor soort verhaal het zal zijn vinden ze moeilijk in te schatten. Als ik het voorgelezen heb zegt F dat hij dat het helemaal vanaf de geboorte was. F heeft weer moeite met het starten van lezen, maar als hij eenmaal leest is hij geconcentreerd. E leest erg langzaam en is niet geconcentreerd. A heeft moeite met het kiezen van een nieuw boek. De anderen lezen goed.		

Leesworkshop 7**Datum: 9 april****Doel: Ontdekken wie de hoofdpersoon is**

Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Hoofdstuk 1 uit: Het verhaal van Bobbel die in een bakfiets woonde en rijk wilde worden – Joke van Leeuwen	10 minuten
Mini-les	Vertellen over de hoofdpersoon uit het boek dat ik heb voorgelezen. Kinderen over de hoofdpersoon uit hun boek laten vertellen. Welk figuur in het verhaal boeide jou het meest? Wie vond je niet aardig? Wat maakte dat je die persoon niet aardig vond?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting en opdracht	De kinderen maken in hun boekje een tekening van de hoofdpersoon uit hun boek.	5 minuten

Opmerkingen:

Ik lees hoofdstuk 1 van Bobbel voor. De kinderen mogen vertellen wie ze denken dat de 'hoofdpersoon' is. Daarna vertellen ze wie de hoofdpersoon in hun eigen boek is en of ze die leuk vinden. Ook vertellen ze wie ze niet leuk vinden en waarom niet.

De kinderen vinden het verhaal van Bobbel erg leuk. Een aantal willen het boek

graag zelf lezen. F doet veel andere dingen. Het duurt wel 10 minuten, voordat hij gaat lezen. Daarna wel geconcentreerd. E had een boekje van Dolfje Weerwolfje gelezen en heeft weer een nieuw boekje van hem gekozen. Hij vindt het een erg leuk verhaal. De kinderen geven aan dat ze het erg leuk vinden om te lezen: het is rustig, ze mogen ook moeilijke boeken kiezen en ze hebben een andere juf.

Leesworkshop 8 Datum: 11 april Doel: Ontdekken waar het verhaal zich afspeelt		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	De witte raaf – Paul Biegel. Uit: De Toverhoed	10 minuten
Mini-les	Vertellen over de plaats uit het boek dat ik heb voorgelezen. Kinderen laten vertellen waar het verhaal in hun boek zich afspeelt.	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: Als ik het verhaal heb voorgelezen vraag ik of de kinderen kunnen vertellen waar het zich afspeelt. Ook vertellen de kinderen waar hun eigen verhaal zich afspeelt. Daarna gaan de kinderen lezen. F is de hele tijd hard aan het gapen en andere dingen aan het doen. We zitten vandaag in de lerarenkamer. Misschien dat dat teveel prikkels geeft. Van lezen komt niet veel. A is ziek. Aan het einde vraag ik of iemand het leuk vindt om een stukje voor te lezen. E is enthousiast en leest een bladzijde uit zijn boek. Daarna wil F heel graag voorlezen. F leest technisch heel goed, maar er is geen zinsopbouw. C leest ook een stukje voor uit zijn boek.		

Leesworkshop 9 Datum: 15 april Doel: Zich inleven in een boek (leesbeleving)		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Het ongeluk (uit: Markies Kattenpies – Carry Slee)	10 minuten
Mini-les	Was er iets in dit boek, dat jezelf weleens hebt meegemaakt? Wat was er hetzelfde? Wat was er anders? Zag je tijdens het lezen het verhaal voor je ogen gebeuren? Ken jij kinderen die dit boek misschien wel heel mooi zou vinden?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: Nadat ik het hoofdstuk heb voorgelezen vraag ik of de kinderen zoiets ook wel eens hebben meegemaakt. Bij F is wel eens een hond doodgegaan. Na de mini-les besteed ik ook extra aandacht aan een goede leesstart. Ik leg de kinderen uit dat ze het zelf elke keer jammer vinden als we moeten stoppen met lezen. Toch duurt het vaak lang voordat iedereen begonnen is. Ik leg uit dat je beter meteen kunt beginnen. De kinderen beginnen allemaal meteen met lezen. D vindt het boek Knor niet meer zo leuk. Hij gaat het ruilen in de bibliotheek. A stopt vaak voortijdig. Hij doet dan zijn boek dicht en gaat zitten wachten. Als ik hem vraag hoe dat komt zegt hij dat hij niet middenin een hoofdstuk wil stoppen met lezen.		

Leesworkshop 10 Datum: 16 april Doel: Boeken over zelfde genre herkennen		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Hoofdstuk 1 uit Iep – Joke van Leeuwen	10 minuten
Mini-les	Ken je andere boeken die op dit boek lijken? Waarin is dit boek hetzelfde en waar wijkt het af?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting en opdracht		5 minuten
Opmerkingen: D is ziek. Als ik voorlees is F erg druk. Hij reageert op alles wat ik voorlees of laat zien (plaatjes). Hij maakt er een eigen spannend verhaal van. De kinderen beginnen goed met lezen. F gaat lang naar de wc. Aan het einde willen B, A en F graag een bladzijde voorlezen uit hun boek. A leest met veel intonatie. Ze geven aan dat ze het erg leuk vinden om te mogen voorlezen.		

Leesworkshop 11 Datum: 6 mei Doel: Overeenkomsten tussen boeken herkennen		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	X (vervallen vanwege tijdnood – spel was erg leuk)	
Mini-les	Op tafel ligt een stapel boeken. Sommige boeken horen bij elkaar: zelfde schrijver, thema, onderwerp, leesniveau ... De kinderen mogen deze stapel boeken sorteren.	20 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: De kinderen mogen om de beurt een kwartet maken van de boeken die ik op de tafel heb gelegd. Ze zijn enthousiast, maar vinden het wel lastig. De kinderen gaan goed lezen. Twee kinderen (B en A) hebben hun boek uit en kiezen een boek uit de stapel die ik heb meegenomen. B kiest een weetboek over voetbal. Hij komt mij trots vertellen dat het boek heel kleine letters heeft. F en E zijn in het begin onrustig. E doet zijn boek na 5 minuten al dicht en vraagt wanneer wij stoppen.		

Leesworkshop 12 Datum: 7 mei Doel: Boeken promoten		
Activiteit	Invulling	Duur
Voorlezen	Dick Laan Hoofstuk 1 – Wie is Pinkeltje?	10 minuten
Mini-les	Welk boek vond je het allerleukst en waarom?	10 minuten
Stillezen		20 minuten
Afsluiting		5 minuten
Opmerkingen: De kinderen vinden het verhaal van Pinkeltje erg leuk. Sommigen hebben al eerder een boek over hem gelezen. Alle kinderen hebben wel een lievelingsboek, maar F en C vonden het moeilijk om te kiezen. F geeft aan dat hij lezen niet leuk vindt. Hij gaat ook niet meer naar de bibliotheek als ik niet meer kom werken met hem. Als ik aangeef dat de kinderen mogen stoppen met lezen roept F: 'Maar ik wil nog lezen!' Hij mag van mij doorgaan en dat doet hij dan ook, terwijl de andere kinderen naar de klas gaan. Na 5 minuten stopt hij pas met lezen.		

Bijlage 8 Evaluatiegesprekken

A: Als er veel leuke boeken in de bibliotheek staan wil ik die wel lezen. De leesworkshops vond ik leuk. Zelf lezen en voorlezen. Het maakt mij niet uit waar ik lees. Ik ken nu veel meer letters en ga veel sneller lezen. Ik ga straks niet meer naar de bibliotheek. Als iemand mij helpt met uitkiezen denk ik wel.

B: Ik vond de leesworkshop leuk. Vooral het rustige lezen, want in de klas zijn veel meer kinderen. Het sorteren van de boekjes vond ik ook leuk. En voorlezen. Van lezen leer je meer dingen lezen. Ik vind het fijn dat ik niet meer in een groepje lees, omdat ik laag moet lezen als een ander kind niet zo hoog mag lezen. Ik wil nog wel boekjes lezen uit de bibliotheek.

C: Ik zie nooit zoveel boeken staan die ik leuk vind, daarom zijn er niet zoveel boeken die ik nog wil lezen. Alle boeken die ik leuk vind heb ik al gelezen. Ik zou wel leuke boeken willen lezen. De leesworkshops vond ik leuk. Gewoon het lezen. Andere dingen vond ik niet belangrijk. Ik heb een klein beetje geleerd. Dat je langzamer moet lezen om minder fouten te maken. Lezen in groepjes vond ik minder leuk, omdat je dan heel lang moet wachten, vooral als je met heel veel kinderen bent. Iedereen vindt een ander boek leuk en dan wordt steeds het boek gekozen dat ik niet leuk vind. Ik ga nog wel door met boekjes lezen.

D: Ik vond lezen met jou leuk. Vooral dat ik allemaal dingen kan lezen en dat ik een verhaal lees. Voorlezen vond ik ook leuk. Ik vond het fijn om apart van de klas te lezen. Ik wil graag meer boekjes uit de bibliotheek lezen. Ik vind het fijn om moeilijkere boekjes te lezen.

E: Er zijn niet zoveel leuke boeken, daarom zijn er niet veel leuke boeken die ik nog wil lezen. Lezen met de leesworkshop vond ik heeeeel leuk. Dat ik zo lekker stil kon lezen en ik vind lezen gewoon heel leuk. En dat ik alleen met de zonkinderen ben, daar zitten ook mijn vriendjes bij. Ik ken nu hele lange woorden. Ik heb geleerd dat je de e soms als een u uitspreekt. Vroeger 'vecht' en nu heb je echt 'ruitschaal'. Ik ben nu zon en kan nu lekker alleen lezen. Ik vind het heel leuk dat ik nu zelf boekjes uit mag kiezen in de bibliotheek. Ik vind boekjes een beetje leuk om van te leren en waar een beetje grapjes in zitten, bijvoorbeeld Leeuwenkuil. Ik heb het idee dat ik beter ben gaan lezen.

F: Ik vond het lezen leuk. Ook het voorlezen door de kinderen zelf. Dat het stopt maakt mij niet uit. Ik ga nu boekjes uit de klas halen, omdat dat ook leuke boekjes zijn. Ze zijn zo makkelijk zijn en er staan leuke plaatjes in. In de bibliotheek zijn nog wel veel boekjes die ik wil lezen, maar het is zo moeilijk om te kiezen.